

**UNIVERZITA KARLOVA
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

KATEDRA SOCIÁLNÍ PRÁCE

**TEORIE VAZBY Ě INTRAPSYCHICKÉ PRACOVNÍ
MODELY ĚEN, KTERÉ ZAPILY DOMÁCÍ NÁSILÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autorka diplomové práce: Bc. Kateřina Bláhová

Školní rok: 2008/2009

Forma studia: prezenční

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Oldřich Matoušek

Oponentka diplomové práce: PhDr. Hana Pazlarová, PhD.

Prohlášení

Prohlazuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 11. 12. 2008

õ õ õ õ õ õ õ õ õ ..
Kateřina Bláhová

Pod kování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Oldřichovi Matouzkovi za cenné rady, připomínky a vedení mé diplomové práce.

1. ÚVOD	1
2. DEFINICE POJM	3
3. HISTORIE VZNIKU TEORIE VAZBY	6
4. ZÁKLADNÍ PÍLÍ E TEORIE VAZBY	8
4.1 Strange Situation Test	9
4.2 Bezpečná vazba.....	10
4.3 Typologie nejisté vazby.....	10
4.4 Příčiny vzniku různých typů vazeb	12
4.5 Rizikové faktory.....	14
4.5.1 Privace (Deprivace)	14
4.5.2 Další negativní momenty a odchylky od běžného vývoje.....	15
4.6 Intrapsychické pracovní modely	16
5. PŘÍPADOVÉ PŘÍKLADY V DOPRAVĚ.....	17
5.1. Typologie případů v dopravě.....	17
5.2 Romantická láska	20
6. DOMÁCÍ NÁSILÍ A INTRAPSYCHICKÉ PRACOVNÍ MODEL Y	22
6.1. Změny na straně oběti	24
6.2 Přenos násilí.....	26
7. VLASTNÍ EMPIRICKÉ VÝZKUMNÉ METODY	30
7.1 Formulace dílčích výzkumných cílů	30
7.2 Charakteristika nositele potřebné informace	31
7.2.1 Výzkumný soubor.....	31
7.3 Výzkumné metody a techniky	32
7.3.1 Organizace vlastního -et ení	33
7.5 Samotné kasuistiky členů, které zafily domácí násilí.....	34
7.4 Zpracování získaných dat a údajů, jejich interpretace a explanace, podle jednotlivých dílčích cílů výzkumu.....	66
8. ZÁVĚR.....	76
9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	78
10. RESUMÉ.....	81
11. PŘÍLOHA.....	82

1. ÚVOD

Domácí násilí je významný sociálně patologický jev. Snahou společnosti je ochrana obětí, ale také účinné a rychlé potrestání pachatele. Proč tedy teorie vazby a domácí násilí? Pracuji čtyři roky jako sociální pracovníce v Psychosociálním centru Acorus, které poskytuje odbornou pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Za uplynulým rokem jsem na Slovensku absolvovala výcvik ve filiační terapii. Po ukončení výcviku jsem uvažovala, jak bych mohla své poznatky a zkušenosti uplatnit i své práci s oběťmi domácího násilí a jejich dětmi. Právě děti, které jsou ubytovány v azylovém domě Psychosociálního centra Acorus se zasloužily o mé zaujetí vztahovými vazbami, výchovnými styly jejich rodičů, vlivy zkušeností z dětství na jejich dospělou osobnost. Stále často jsme zaznamenaly agresivitu matek ke svým dětem nebo nedostatečnou citovou odezvu, která by měla probíhat v dyádě matka-dítě. Získání finančních prostředků z grantu hlavního města Prahy na podporu rodičovských dovedností bylo předpokladem k tomu, abych mohla využít své znalosti získané výcvikem a vnovat se v centru Acorus hlubší analýze vztahových vazeb mezi matkou a dítětem.

Problém je problematice domácího násilí, dle mého názoru, nyní věnována odpovídající pozornost, setkáváme se postupně s dalšími problémy, které domácí násilí provázejí a je proto na společnosti, aby nastartování procesu řešení bylo průběžné a účinné. Současným řešením problematiky domácího násilí je zřejmě snaha státu a mnoha dalších organizací pomoci osobám ohroženým domácím násilím. Právě rizikový faktor domácího násilí, který ovlivňuje vztah mezi pečující osobou a dítětem, by měl odborníky zabývající se poskytováním pomoci osobám ohroženým násilím, zajímat. Při své práci zjistuji, že mnoho žen, které byly ohroženy domácím násilím, mají podobnou zkušenost ze svého dětství. Byly svdkynmi i příjímými účastnicemi násilí. Právě domácí násilí v primární rodině mnohdy ovlivňuje vztah s pečující osobou, ale také vztahové vazby v dospívání a dospělosti. Pokud se v životě setkáme s událostí jako je domácí násilí, můžeme dojít ke změně našeho vnitřního pracovního modelu. V teoretické části diplomové práce se zabývám jak historií vzniku teorie vazby,

tak typy p ipoutání v d tství i dosp losti. Jeliko0 propojují teorii vazby a domácí násilí, nechybí v teoretické ásti také vysv tlení n kterých fakt o domácím násilí.

Ve výzkumné ásti se zabývám analýzou rozhovor s osmi ob mi domácího násilí. Sna0ím se o propojení vztahových zkušeností z d tství a pro0ívání násilného vztahu v dosp losti. V ím, 0e poznatky z empirického výzkumu vyu0íjí já i kolegyn a kolegové. Ji0 samotné téma a struktura rozhovoru dle Adult Attachment Interview mé kolegy a kolegyn zaujalo. Záv ry z této práce by mohly být vyu0ity p i další práci s ob mi domácího násilí a jejich d tmi, chceme-li p eruzit p enos násilí na další generaci.

"Dít pot ebuje cítit, 0e je pro svou matku objektem radosti a pýchy; matka pot ebuje cítit, jak její osobnost expanduje do osobnosti dít te. Matka i dít , ka0dý z nich, se pot ebuje cítit co nejúpln ji rozpoznán tím druhým. Být dít ti matkou není slu0ba, která by se dala p id lit jako rajóny na vojn ; je to 0ivý lidský vztah, ve kterém se prom ují charaktery obou zú astn ých." (Bolwby, 1952, str. 67).

2. DEFINICE POJM

Teorie vazby (*attachment theory*) - koncipoval ji J. Bowlby v roce 1958 především na základě poznatků z psychoanalýzy a etologie, i když s ním kterými závěry z psychoanalýzy nesouhlasil. Podle teorie J. Bowlbyho má dítě primární pudovou tendenci navázat se na individuální osobu matky. S touto si pak vytvoří vztahovou vazbu, která dítě připojuje k osobě matky nebo jiné pečující osobě.

Připoutání, vazba (*attachment*) - je základní přirozeností vztahu matka-dítě a připoutávací chování (*attachment behavior*) je instinktivní reakce vedoucí k větší blízkosti, což představuje pudový systém zvyšující naději dítěte na přežití (Kulová, 2005). Vazbou se rozumí těsný a dlouhodobý emocionální vztah mezi dvěma osobami, v prvé řadě mezi dítětem a matkou, případně osobou, která roli matky trvale přejímá. Je charakterizována vzájemným silným emocionálním vztahem, snahou být si vzájemně co nejvíce na blízku a v těsném kontaktu. Není to statický stav, ale probíhá v neustálé interakci matky s dítětem, která se uskutečňuje opakovaně mnohokrát za den, neustále se mění, posiluje se - i při nevhodném postupu oslabuje - a vytváří pro dítě pocit bezpečí a životní jistoty. Zhruba od dvou let jedince se stává předpokladem pro postupnou a samostatnou orientaci dítěte v okolí a pro poznávání světa, byť i jen dětským způsobem.

intrapsychické pracovní modely - i když také vnitřní pracovní modely nebo jen pracovní modely, se vyvíjejí v interakci s matkou. Podle Bowlbyho pozorování vývinu dětí v rodinách byly tyto intrapsychické (vnitřní) pracovní modely (očekávání ve vztahu, utváření jednání ve vztahu podle minulých zkušeností, předvidání chování druhého a zapojování svých vzorců chování) mohly být v zásadních rysech vyvinuté už koncem prvního roku, což potvrdily i rozsáhlejší empirické výzkumy u různých populací (např. M. Ainsworthová), a u většiny dětí zůstávají konstantní, stabilní i po letech. Jsou vloženy v implicitní paměti a ovlivňují utváření vztahů i v dospělosti. (Hazto, 2005, str. 12).

domácí násilí . definice dle trestního práva ČR, kdy je domácí násilí, dle § 215 TrZ stýráním osoby ojíjí ve společném obývaném bytě nebo domě nebo osoby blízké. Pro použití tohoto zákona se osobou blízkou rozumí píbuzní v linii pímé, zpravidla manžel, manželka, sourozenci nebo jiné osoby v poměru rodinném nebo jemu podobném (partnerský vztah druha a družky).

Domácí násilí zahrnuje všechny druhy fyzického, psychického a sexuálního násilí, rozumíme jím útoky, napadání, výhrůžky od blízké osoby s cílem ublížit a získat nad obětí převahu a moc. (Bednářová a kol., 2004, str. 6). Mezi základní specifické znaky domácího násilí zcela jistě patří faktická nerovnost v postavení oběti a násilníka. Násilník je člověk disponující výraznou mocenskou převahou nad svou obětí. (Huňková, 2004, str. 103). Cílem jednání a chování násilníka je dostat oběť pod svůj vliv a kontrolu.

Domácí násilí je specifické několika znaky, dle kterých lze určit, že jde právě o domácí násilí. Patří sem blízké vztahy intimního charakteru mezi obětí a agresorem, dlouhodobost a opakovanost násilí, stupňující se agresivita útoků, nerovnost postavení oběti a agresora (kontrola a moc na straně agresora), skrytost a těžká prokazatelnost a cyklus násilí.

privace . Jde o to, jak je používán pojem deprivace, kdy nejsou v dostatečné míře a v pravý vývojový čas uspokojeny základní potřeby dítěte.

oběť . v psychologickém slovníku najdeme vysvětlení, že oběť je jedinec, který byl postižen kriminálním činem, přírodní či jinou katastrofou. Obětí domácího násilí je osoba, která je vystavena neúmyslnému násilnému jednání ve vztahu partnerském i rodinném. V této práci používám pojem oběť nebo týraná žena pro označení ženy, která byla ohrožena domácím násilím.

syndrom týrané ženy . vychází z koncepce naučené bezmoci, kdy je oběť ze strany blízké osoby zaskořena a neutralizuje je pomocí různých mechanismů manipulace s realitou. Násilí se opakuje, a oběť získává zkušenost, že násilí nemůže kontrolovat. Vše vede ke ztrátě aktivity a motivace hledat řešení. Syndrom týrané ženy zavedly do odborné literatury Murray

Strausová a Leonor Walkerová v 80. letech 20. století. Syndrom týrané ženy může mít různé projevy. Všechné symptomy lze rozdělit do tří kategorií. Příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu, naučnou bezmocnost a sebeznížení reakce.

3. HISTORIE VZNIKU TEORIE VAZBY

Teorii vazby dal základy J. Bowlby v roce 1958. Teorii koncipoval na základ poznatk z psychoanalýzy, systémové teorie a etologie. sVýznamným p ínosem pro jeho chápání primární vazby matka-dít byly výzkumy etologické a Lorenz v objev imprintingu (vtizt ní).%d(¥ulová, 2005, str. 193) Dále erpal z poznatk o chování primát (Hazto, 2005). I kdy0 J. Bolwby erpal z myzlenek psychoanalýzy, nesouhlasil s n kterými záv ry S. Freuda. Modely energie z instinkt nahradil modelem regulovaných systém chování.

J. Bowlby (*1907 . «1990) vystudoval medicínu a psychologii na univerzitách v Cambridgi a Londýn . Ji0 p i studiu medicíny zahájil výcvik v Britském psychoanalytickém institutu. Ten byl v té dob ovlivn n myzlenkami Melanie Kleinové, které p edpokládaly, 0e d tské citové problémy zp sobují fantazie zrozené z vnit níh konflikt mezi agresivními a libidinózními pudy. J. Bowlby s t mito názory nesouhlasil. Domníval se, 0e jejich základní p í inou jsou skute né zá0itky z rodinného 0ivota dít te (Bretherton, 1992). Po studiu se v noval dobrovolnické práci ve zkolé pro d ti s poruchami chování. Práv tato zkuzenost ho p ivedla na myzlenku zásadního významu rodinných vztah v raném d tství (Bretherton, 1992). Jak uvádí Bowlby (1988), pro vývoj lidského sebeuv domování je zásadní vazba jedince k matce (nebo k lov ku, který ji zastupuje).

V Londýn na Child Guidance Clinic pak J. Bowlby absolvoval postgraduální výcvik a v roce 1946 nastoupil na Tavistockou kliniku a Tavistocký institut lidských vztah . Zde p sobil a0 do roku 1972. Vedle p ednázení se v noval také terapeutické a výzkumné praxi a publikování v asopisech. Vydal t ídílné dílo **Attachment and Loss**%oTato trilogie vyzla postupn v letech 1969, 1973 a 1976. První díl vyzel pod názvem *Attachment*%d(p ipoutání), druhý díl pod názvem *Separation. Anxiety and Anger*%d(separace, úzkost a strach) a t etí díl pak pod názvem *Loss, Sadness and Depression*%d(ztráta, smutek a deprese).

Jednou z nejd le0it jzích osob, která spolupracovala s Bowlbym, byla M. Ainsworthová. O jejím p ínosu se zmi uji v dalzích kapitolách.

S J. Bowlbym dále spolupracovali nebo navázali na jeho práci James Robertson (psychiatrický sociální pracovník a psychoanalytik) a Colin Parkes (sociolog). Významný vliv na výzkum měli i další odborníci například etolog Robert Hinde a vzhledem k práci Mary Ainsworthové (Hazto, 2005).

V 90. letech 20. století navázali na výzkum vztahové vazby další odborníci například Peter Fonagy nebo Helena Steinová. Fonagy přináší nové poznatky ohledně mezigenerační konzistence předávání určitého typu připoutání. Bowlbyho teorii obohacuje o koncept **mentalizace**, tj. specifický *mechanismus utváření mentálních stavů dítěte* - myšlenek, pocitů, přesvědčení, plánů. Ve svém pojetí mentalizace využívá Fonagy rozlišení mezi **teleologickým** (omezeným na účel) a **intencionálním** (reflektujícím úmysl) postojem.

Teorii vazby podporuje i myšlenka Koukolíka a Drtilové (1996), že epidemickým jevem jsou lidé s neporazeným intelektem, chytří a vzdělání, avšak citově nevyvinutí nebo zmrzačení.

Mezi české autory, kteří se zabývali problematikou psychické deprivace byli například L. Langmeier, Z. Matějka, V. Bubleová, J. Kovařík, Z. Dytrich, J. Dunovský.

Peter Pöthe ve své přednášce o raném vývoji dítěte a možnosti rané intervence (2001) uvedl, že vzájemné interakce mezi matkou a dítětem dávají vzniknout specifické emoční a kognitivní zkušenosti dítěte, která formuje jeho schopnost emoční adaptace a způsob sociálního chování v budoucnosti. Spolehlivé poskytování bezpečí a odstranění anihilační úzkosti matkou vytváří předpoklady pro vznik vztahu, což J. Bowlby nazval **bezpečnou vazbou** (secure attachment) (Bowlby, 1982). Podle Bowlbyho a jeho následovníků je bezpečná vazba podmínkou maximální realizace kognitivního a metakognitivního potenciálu dítěte a rozvoje uspokojujících sociálních vztahů.

4. ZÁKLADNÍ PÍLÍ E TEORIE VAZBY

Z biologického hlediska se vazba rovná ochraně jako základní předpoklad pro přežití jedince. V odborné literatuře můžeme najít mnoho různých názorů na to, kdy dochází k utvoření vztahové vazby. Někteří autoři zmíní, že se vazba začíná utvářet již před narozením, tzn. že vztah matky a dítěte v prenatálním období může být ovlivněn očekáváními a postoji matky k nenarozenému dítěti. Po narození se vazba vytváří v průběhu a prostřednictvím interakcí dítěte s jeho pečující osobou.

Vazba mezi matkou a dítětem je charakterizována oboustranným vyhledáváním blízkosti. Výsledkem je pocit bezpečí, jakési **bezpečné základny**. Dítě s pocitem bezpečné základny si v blízkosti člověka, kterému má vazbu, hraje nebo zkoumá okolí. Odloučení dítěte od pečující osoby, vede k protestu. Ztráta jedince, kterému má dítě vazbu, pozkojuje jak schopnost cítit se bezpečně, tak zkoumání okolí. Vazba naučí dítě svnit nímu pracovnímu modelu (lidského světa) zda je svět spíše bezpečné a zajímavé místo, nebo naopak. Spipoutávající jednání dítěte ústí do vztahové vazby. (Hazto, 2005, str. 12).

J. Bowlby vidí tendenci navazovat pouto s jiným člověkem, které vytváří podmínky pro přežití nebo lepší kvalitu života, jako další klíčový lidský projev (kromě altruismu a explorce). Dokonce považuje toto pouto za klíč k mentálnímu zdraví a celkovému fungování osobnosti v celém průběhu života. (Šulová, 2005). Dle Bowlbyho je vztah matka-dítě základem pro všechny další sociální vztahy a jeho naruzení vede k závažným následkům ve vývoji jedince. J. Bowlby nebyl zastáncem metody historické rekonstrukce, která je používána v psychoanalýze. K uvedeným závěrům došel na základě přímého pozorování a dlouhodobých výzkumů chování dětí při odloučení.

V úvodu této kapitoly je zmíněna základní biologická funkce vazby, tj. ochrana pro přežití jedince. Vazbu dítě navenek projevuje chováním, které je podmíneno typem vazby. **Vazbové chování** (attachment behaviour) je aktivováno v situacích stresu, emocionální záte nebo reálného i subjektivně pociovaného ohrožení. Malé dítě může plakat, křičet, natahovat ruce k matce,

mazlit se atd. U adolescenta může jít o cílenou komunikaci s matkou (rodičem), jejím úkolem je snížení napětí a uklidnění. Toto chování má primární úkol, a to je zajištění ochrany a blízkosti, a už psychické nebo fyzické.

Popsané signály naznačují matce (pečující osobě) jeho potřeby. Matka zaregistruje projevy aktivace vazbového systému dítěte a reaguje chováním umožňujícím regulaci napětí dítěte, například utišením, uklidněním, pohlazením, pochováním v náručí nebo vysvětlením, ubezpečením, slovním uklidněním. Dítě tak může znova nabýt pocitu bezpečí. Tímto způsobem se odehrává externí regulace emocí dítěte (Spangler, Zimmermann, 1997).

Nejenom dostupnost pečující osoby, ale také její citlivost hraje velmi důležitou úlohu při utváření vazby. Jde o **citlivost (responsiveness)** k potřebám dítěte, a to především v situacích distresu. Citlivá matka rozpozná signály dítěte, které správně interpretuje a rychle a vhodně reaguje. V další kapitole je citlivost pečující osoby více popsána.

4.1 Strange Situation Test

S J. Bowlbyem úzce spolupracovala Mary D. Salter-Ainsworthová (*1913 – 1999), psychologka a psychoanalytička. Byla jeho kolegyní na Tavistocké klinice v Londýně. Právě na této klinice se zapojila do výzkumu vlivu separace od matky v raném dětství. V roce 1953 odjela se svým manželem do Ugandy v Africe, kde pak využila možnosti spolupráci s East African Institute of Social Research. Během svého pobytu nashromáždila data z pozorování rodin s dosud kojenými dětmi. Při pozdějším vyhodnocování výsledků byla ovlivněna právě názory J. Bowlbyho. Po svém návratu z Afriky pracovala M. Ainsworthová v Baltimore, kde vytvořila novou výzkumnou techniku – laboratorní experiment známý pod pojmem Strange situation (Bretherton, 1992).

V podmínkách specifického testu **Strange Situation Test**, je dítě ponecháno bez matky v neznámé místnosti ve společnosti neznámé osoby. Předmětem

pozorování je pak tzv. *reunion situation* (situace shledání), tj. chování dítěte po návratu krátkodobě vzdálené matky.

Bezpečná vazba mezi dítětem a pečovatелеm se vyskytuje přibližně u dvou třetin české neklinické populace. Asi třetinu dětí jsou jejich matky nebo jiní dominantní pečovatelé, schopní poskytovat emoční a fyzickou ochranu pouze nekonzistentně anebo vůbec. Zkušenost dítěte podmiňuje vztah, který se nazývá **nejistá vazba** (insecure attachment).

4.2 Bezpečná vazba

Bezpečná, jistá vazba (typ B) je vztahem ve kterém je rodič k dispozici dítěti, tzn. je přítomen, adekvátně reaguje na jeho signály a pomáhá mu v situacích, kdy je třeba pokračovat v činnosti. Dítě se cítí jistě pokud je matka (rodičovská nebo pečující postava) přítomna nebo snadno dostupná, citlivě reaguje na signály vysílané dítětem a poskytuje mu láskyplnou ochranu, když jí dítě potřebuje. Dítě s jistou vazbou se tak snadno pouští do explorační a vzdalovací od matky.

Šulová (2005) uvádí, že i matka se v situaci interakce cítí dobře, nebo je odměňována pozitivními zpětnými vazbami dítěte, jeho prosperitou, nebojácností, osobnostním růstem, intenzivními projevy lásky při návratech z průzkumných cest.

4.3 Typologie nejisté vazby

Matka (rodičovská i pečující postava) dítěte s nejistou vazbou přistupuje k dítěti méně citlivě, nedostatečně nebo vůbec nereaguje na signály vysílané dítětem. Kategorie A - dítě s tzv. **úzkostně vyhýbavým typem** nejisté vazby v zájmu získání ochrany před vnitřním a vnějším ohrožením projevy své úzkosti soustavně potlačuje. Obranná strategie dítěte odráží zkušenost, že jim matka věnuje pozornost a poskytuje bezpečí pouze v případě, když nedělají

"problémy" jsou-li tzv. "hodné" a "nezlobí". Klinicky se matky a dominantní pečovatelé dítí s vyhubou vazbou jeví jako málo citlivé a nepřístupné. Na potřeby dítěte odpovídají obvykle pozdě nebo nepatřičně.

Kategorie C - dítí s tzv. **úzkostně ambivalentním typem** nejisté vazby své negativní emoce dávají naopak výrazně najevo, někdy až nepřiměřeným způsobem. Agravace projevu úzkosti a frustrace vyplývá z toho, že protektivní reakce matky v situaci ohrožení přecházejí nepravidelně a nepredikovatelně, tak říkajíc podle nálady matky. O co méně je dítě svou matkou jisté, o to více projevuje svoji potřebu. K dramatickým scénám typicky dochází v separačních situacích, kdy dítě hlasitě a neohraničeně dlouho nařká. Matky těchto dětí reagují, lidově řečeno, podle nálady. Klinicky se tyto matky jeví spíše jako uzavřené, emocionálně stažené a nezúžastněné.

Mary Mainová později doplnila tyto tři kategorie ještě o poslední, a to kategorii D - **dezorganizovaný typ** nejisté vazby, kam zařadila děti, které byly také zařaditelné do jiných kategorií.

Typ D - **desorganizovaný/desorientovaný typ** je zvláštním případem nejisté vazby. Tento typ je charakteristický zejména pro děti tělesně a psychicky týrané. U dětí s D typem nejisté vazby můžeme během vyšetření *Strange situation test* pozorovat řadu bizarních motorických a vokálních projevů, ve smyslu nedokončených, necílených i asymetrických pohybů, změnu výraz tváře i zaráz a zpomalení tělesného pohybu. Celkově se chování těchto dětí při návratu matky do místnosti jeví jako neorganizované a chaotické. Příčinou neorganizovaného chování lze hledat v instinktivním hledání blízkosti matky v situaci ohrožení vyprovokovaným jejím odchodem a neznalostí prostředí. Dítě se po návratu matky přibližuje k ní v naději, že její zbaví úzkosti a poskytne mu ochranu. Na druhou stranu si uvědomuje, že matka, která mu v minulosti opakovaně ublížila, může být zdrojem nejen bezpečí, ale i nového ohrožení. Dítě se tak ocitá v intenzivním konfliktu mezi instinktivním přáním hledat bezpečí u svého pečovatele a potřebou ochrany před novým ublížením.

Na rozdíl od dětí s B a C typem vazby, zůstává úzkost dětí s dezorganizovanou vazbou nevyčezaná. Tyto děti se proto klinicky jeví jako nepřehnaně opatrné, sociálně stažené, pasivní a zaklíknuté. Chování týraných dětí je v ostrém kontrastu k chování dětí emocionálně deprivovaných avšak netraumatizovaných dětí, které jsou naopak sociálně dezinhibované a hyperaktivní. Pasivita týraných dětí má funkci obrany a vyplývá ze snahy snížit počet traumatických interakcí s pečovatelem na minimum.

4.4 Příčiny vzniku různých typů vazeb

J. Bowlby na základě empirických výzkumů došel k závěru, že rodičovský výchovný styl formuje rozhodujícím způsobem, jaký individuální styl vztahové vazby se u dítěte vyvine.

Pokud má dítě bezpečnou vazbu, ví, že se v situacích, které vyvolávají úzkost i stres, může spolehnout na emocionální a aktivní podporu, oporu rodiče. M. Ainsworthová použila pro fungování matky pojem *bezpečná základna*. Matka poskytuje dítěti bezpečný prostředí, umožňuje tím, aby se u dítěte mohl realizovat tlak k explorativnímu chování. Aby matka mohla fungovat jako bezpečná základna je potřeba její jemnocitná reaktivita, tzn. diferencování, přiměřeně reaguje na signály dítěte, je mu láskyplně nakloněná, chrání ho, a když je třeba, utěší ho. Předpokladem je citlivost k potřebám dítěte.

Centrálním faktorem v konceptu citlivosti primární osoby je podle Meinsové tzv. **mind ě mindedness** - tedy právě to, nakolik primární osoba vnímá dítě jako bytost s vlastními city, myšlenkami a vlnění a podle toho s ním komunikuje (Meins, 1997,1999, cit. dle Grossmann a Grossmann, 2004). Ukázalo se, že právě matčin komunikační styl v interakcích s dítětem vysoce koreluje s kvalitou jeho vazby (Grossmann a Grossmann, 2004).

Zkušenosti s pozitivními (uklidněním, útchou, ochranou) a/nebo negativními reakcemi matky (nevšímavost, odmítání, nedostupnost) si dítě zvnitřňuje

a utváří si tak vlastní představy a očekávání o podpoře primární osoby, které se integrují do systému citové vazby (Bowlby, 1973).

Málo citlivá matka - mnohdy příliš mladá nebo říjící ve stresu i pod vlivem deprese, postrádající podporu ve svém okolí i jinak zatížená - jen obtížně vyvolává pocit jistoty u dítěte. Vytváří se pocity nejistoty a start do života je ztížen. Sdílení s úzkostně-ambivalentní vazbou říjí v nejistotě, zda se mohou na matku spolehnout, kdy ano, kdy ne, takže se u nich vyvíjí strach z odloučení, šepí se na matku a jen zídka prozkoumávají okolí. (Hazto, 2005, str. 90).

J. Bowlby v této souvislosti popsal čtyři typy patologického připoutání, které se mohou od dětství přes dospívání projevat i v dospělosti.

Jde o tyto typy:

Úzkostné připoutání . strach ze ztráty milovaného objektu, připoutávající figury. Lidé často přehnaně závislí, nezralí, pod vlivem stresu.

Kompulzivní sebejistota . vyhýbají se blízkým vztahům, chrání se před odmítnutím, nepoužijí si druhé skvěle. Starají se sami o sebe.

Kompulzivní péče o druhé . vztah s druhými velmi blízký, ale pouto vždy jednostranné. Pečují o druhého, a o to stojí i nikoliv. Jejich hlavním tématem je touha po lásce.

Odrýženost od vlastních emocí . neschopnost vytvořit stabilní citové pouto s kýmkoliv.

Druh vazby prokazatelný u dítěte v jednom roce života se s vysokou pravděpodobností objevuje i při vstupu do školy a později. Jakmile se jednou upevní, přetrvává. Určité charakteristické interakce mohou stabilizovat příznivý vývoj nebo upevnit nepříznivé vzorce. Je zajímavé, že mnoho matek, kteří uvážují o návratu do zaměstnání záhy po porodu, si neuvědomují důležitost bezpečné vazby dítěte k pečující osobě.

Vztahová vazba matky v dětství se projevuje v chování k vlastním dětem. Bowlby předpokládal kontinuitu vazby v celém životě jedince, a také transgenerační přenos vzorců vztahové vazby z rodičů na děti prostřednictvím interakčního chování.

Negativní rodičovské chování, které se objevuje i jako reakce na poslední dva typy dětí, vlastně má tendenci uzavírat se uzavřený kruh (circulus vitiosus). Tyto zabíhnuté bludné kruhy však nejsou nesoudobé a nezmenitelné. (Hazto, 2005, str. 92)

Pokud se změnilo chování matky i jiného pečujícího dospělého, může se změnit i typ vztahové vazby. Ke změně chování může dojít například, jestliže rodič dochází na psychoterapii nebo se upokojí vlivem jiných životních událostí. Vhodná terapeutická intervence může výrazně zlepšit fungování dyády matka-dítě.

4.5 Rizikové faktory

V reálném kontextu vztahu mezi dítětem a pečující osobou existují rizikové faktory, které oslabují nebo narušují proces přizpůsobování. Je celá řada životních okolností, které ovlivňují tento vztah. Mezi rizikové vlivy patří sociální izolace, biologická nezralost rodiče, závislost rodiče na psychotropních látkách, partnerské násilí, nezaměstnanost nebo absence společenské kontroly.

Můžeme rozlišit dvě situace – privace nebo častěji užívaný pojem deprivace a další negativní momenty a odchylky od běžného vývoje.

4.5.1 Privace (Deprivace)

Pro dítě je v tomto případě ohrožující životní podmínkou to, že se žádná vazba nemohla vytvořit. Jde například o situace, kdy je dítě od narození v dětském domově, matka není schopná starat se o dítě, nenajde se náhradní pečovatelská postava atd. Narušení zdárného vývoje bývá velmi závažné a často dochází k ireparabilním vývojovým změnám. Mluvíme tak o deprivaci, kdy

nejsou uspokojeny v pat i né mí e a v pravý vývojový as základní psychické pot eby dítě te, co0 je jednou ze základních podmínek pro další zdravý vývoj osobnosti. (Mat j ek, 1997). M 0eme sem také za adit podmínky, kdy k p ipoutání docházelo, ale negativním zásahem bylo p eruzeno (nemoc matky, její duzevní poruchy od poporodní deprese a0 po mnohem t Ozí onemocn ní, dlouhodobá hospitalizace dítě te apod.). Podobné situace ovzem nemusí být kritické a mohou se najít dobrá ezení s náhradní pe ující osobou.

4.5.2 Další negativní momenty a odchylky od b ýného vývoje

T mito momenty (body obratu) mohou být dlouhodobá i opakovaná hospitalizace dítě te bez matky (asto se v té dob vytvo í úzkostná vazba nebo náhradní vazba na cizí osobu, kterou m 0e být citlivá d tská sestra), zm ny v okolí dítě te, nap . rozvod, dlouhá nemoc matky, násilí v rodin , zm na prost edí, nástup málo citlivé a nezkušené pe ovatelky asto z jiného kulturního a jazykového prost edí, ztráta blízké osoby (úmrtí i odchod z rodiny) spojená se silným d tským zármutkem atd.

V pr b hu 0ivota m 0e docházet k záva0ným bod m obratu, které m ní ji0 vytvo enou vazbu. Ta se m 0e m nit jak v pozd jím vývoji dítě te, tak i u dosp lých osob. U dítě te to mohou být záva0né 0ivotní události, které pozm ní jeho 0ivot. Mohou to být nap íklad zkuzenosti s násilím, první zkuzenosti z mate ské zkoly, nehody i záva0né nemoci, momenty, spojené s dozráváním dítě te v r zných fázích vývoje, zkuzenost s nástupem puberty i z prvních partnerských i milostných vztah apod.

asná ztráta nebo separace od pe ující osoby, mohou být také prediktorem zámrného sebepozkozování. (Kriegelová, 2008). Traumatické události v 0ivot jedince jsou vnímány jako hrozba a vytvá ejí v jedinci zdrcující pocity strachu, beznad je a hr zy.

4.6 Intrapsychické pracovní modely

Vnitní pracovní modely, někdy také popisované jako intrapsychické pracovní modely nebo jen vnitní modely (dále jen IPM), jsou psychické struktury, které řídí zpracování informací, regulaci emocí a chování. Tyto modely vznikají internalizací zkušeností z interakcí s pečujícími osobami a formují se v prvních letech života. Jsou stabilní, ale nejsou neměnné. Vyvíjejí se na základě aktuálních vztahových zkušeností neustále. V dospělosti mohou představovat modelové představy o osobách, ke kterým má jedinec vztahovou vazbu. Tyto představy přetrvávají z dětství a adolescence, relativně nezměnné. Dospělý jedinec tak může přizpůsobovat každou novou osobu, ke které vyvíjí vztahovou vazbu, svému existujícímu modelu. I v případech, kdy je model chování nevhodný, je často dospělým používán (Hazto, 2005). Během života mohou vedle sebe existovat u jedince trvale vhodné a nevhodné IPM.

Systémy citové vazby (vnitní modely) představují vzorce regulace emocí a chování člověka, proto ovlivňují schopnost zvládnání emocionální zátěže, vývoj identity a utváření blízkých vztahů. Uvedení modelů jsou považováni za centrální ochranné faktory vývojové psychopatologie a významně ovlivňují zvládnání rizik duševního vývoje (Zimmermann, 2002).

Fungování vnitřních pracovních modelů je z velké části automatické. Vnitřní pracovní modely pracují na dvou úrovních, a to na implicitní-procedurální úrovni, kde se integrují **strategie chování** dítěte v zátěžové situaci. Asi od poloviny druhého roku věku se rozvíjí pomocí internalizace interakčních zkušeností i evaluační-deklarativní úroveň obsahující tzv. **mentální reprezentaci** citové vazby. a to především reprezentace primární osoby (oekávání její emocionální přítupnosti a podpory) a reprezentace sebe (sebeobraz dítěte a oekávání vlastní efektivity a kompetence ve vztazích).

5. P IPOUTÁNÍ V DOSP LOSTI

Dynamika p ipoutání z raného d tství p edstavuje určitý obecn ězí vzorec, který si p inázíme do pozd ězích vztah . Ťulová (2005) uvádí, Ťe siln ě koreluje výchovný styl matky a typ vazby matka -dít ě v raném d tství.

V sou asné dob ě psychologové intenzivn ě zkoumají p ipoutání v dosp losti, zejména s ohledem na dva aspekty. Prvním p edm tem zkoumání je tzv. **pracovní model**, který dosp ělí vytvá ějí na základ ě jejich zkuzeností s p ipoutáním v d tství ke své matce ě jině p e śjící osob ě .

Druhým p edm tem jejich zájmu je možnost, Ťe romantická láska v dosp losti m Ťe být chápána v termínech bezp ěné nebo nejisté vazby.

5.1. Typologie p ipoutání v dosp losti

Nancy Kaplanová a Mary Mainová vypracovaly speciální techniku dotazování na rané zkuzenosti z d tství. Technika dotazování se nazývá **Adult Attachment Interview**.

Na základ ě tohoto dotazníku M. Mainová klasifikovala ěty i kategorie p ipoutání v dosp losti. Jak jsem jiŇ zmínila, typ vazby klasifikovaný u matky m Ťe indikovat typ p ipoutání, které se vytvo ěí mezi ní a jejím dít ěm.

Dosp ělé m Ťeme na základ ě výsledk ś rozd ělit do t ěchto kategorií:

- **Jistí (secure) nebo autonomní dosp ělí** explorují svoje pocity a vzpomínky na d tství jasným a koherentním zp śsobem. Tato kategorie bývá ozna ěována písmenem F (odvozeno od free), ve smyslu svobodný p ěi hodnocení. P ěi popisování problém ś ve vztahu s rodi ěi, nap ěklad r zných traumat a separací, jsou schopni svoje minulé a sou asné proŇitky dob ě integrovat a dát do souvislosti. ŤTyto osoby potvrzují svoji pot ěbu op ět se n ěkdy o druhé, Ťe jim druhé chybí, pot ěbují ho, nebo Ťe

jsou n komu k dispozici. Jistí dosp lí jsou otev eni mo0ným zm nám v jejich sou asném názoru, relativn lehko p ijímají svoji nedokonalost, té0 nedokonalost svých rodi a i jiných pro n d le0itých osob.%(Hazto, 2005, str. 119).

- **Odmítaví (dismissing) dosp lí** (kategorie DS) p i popisu zkuzeností z d tství, sni0ují význam situací spojených s vyhledáváním bezpe í a ochrany. Hazto je popisuje jako distancované nebo odpojené od vztahových zkuzeností. Sami sebe prezentují jako nezávislé, silné jedince, kte í svým okolím nejsou nijak zasa0eni. Tyto osoby referují o negativních zkuzenostech z d tství bez emocí nebo je hodnotí jako normální. sPopírají mo0né negativní vlivy rodi ovského jednání na nich%o (Hazto, 2005, str. 119). Své d tství ásto popisují jako báje né, p i p ímém dotazu si vzak nejsou schopni vybavit jakoukoli konkrétní vzpomínku, která by toto p esv d ení potvrzovala. Na jakoukoli smutnou nebo stresující událost z d tství si tém v bec nevzpomínají. V popisování pr b hu d tství se ásto objevuje zd raz ování, 0e si nevzpomínají na 0ádné zá0itky. Pocity nejistoty a obav se sna0í deaktivovat a vyt snit stejn úsp zn jako to d lají d ti s vyhýbavou vazbou. Matky, pat ící do této skupiny dosp lých, se cítí ve své mate ské roli ásto nepohodln . Mají tendence pro0ívat se jako bezcenné, nehodnotné bytosti. Jejich negativní sebehodnocení souvisí s jejich zkuzeností s vlastními matkami, které nedostate n odpovídaly na jejich vazbové chování v situaci ohro0ení. Výsledkem deaktivace vazbového chování a projev úzkosti a strachu je omezení protektivního chování u vlastního dít te.

- **Zapletení (enmeshed) dosp lí** (kategorie E) z stávají ve svých vztazích a vzpomínkách na n jakoby "*chyceni*". P i sd lování zkuzeností z d tství se ásto zaplétají do vysv tlování rodinných problém , p i nich0 pro0ívají hn v a frustraci. Jsou pohlceni svými emocemi, tudí0

nedokážou své vztahy ani analyzovat ani reflektovat. Obvykle mají slabý pocit identity a jezt pořád se snaží vyhovět nárokům rodičů. U této kategorie dospělých se objevuje ambivalence a nerozhodnost v hodnocení zážitků ve vztahové vazbě. "Zapletené" matky popisují proces péče o dítě jako ideální, dokonce zábavný děj. Svoje dítě prožívají buď nekriticky, ať nereálně pozitivně, nebo jej naopak vidí jako toliko zvladatelné, problematické, nezralé či pořád vzteklé. V situaci ohrožení svého dítěte reagují opožděně nebo poskytnou pouze omezenou ochranu.

- **Neurození (dezorganizovaní) (unresolved) dospělí** se chovají při sdělování zkušeností z dětství neuspokojeně nebo neorganizovaně. Tuto kategorii popisuje Hazto (2005) jako Status sJ%. Tato kategorie dospělých poukazuje na nezpracované trauma ve vztahové vazbě se svými dezorganizačními vlivy na myšlení a citění. Jejich projev je poznamenán ulpíváním na detailech a všeobecnou ztrátou důvěry, jenž se jeví jako důsledek prožitých traumat v dětství, které nebyly zpracovány. Tito lidé často iracionálně vnímají jinou traumata jako byly ztráta vztahu, týrání, sexuální zneužití či násilí mezi rodiči, byli oni sami. Svými minulými zkušenostmi jsou někdy zcela zahlceni. Postoje k dětství jsou poznamenány nedokončeným truchlením nad ztrátami, které si vztínou neuvdomují. Matky v této skupině dospělých se subjektivně prožívají jako bezmocné a neschopné zvládat emoční projevy dítěte a poskytovat mu bezpečí před ohrožením. Behempeování používají hysterii, tělesné a psychické násilí ve formě donucování či trestání. Svoje děti popisují jako nezvladatelné, divoké a nekontrolovatelné. Ve fantazii těchto matek je dítě vzemocnou bytostí, která nad ní vládne a záměrně je trápí. Prostřednictvím projektivní identifikace se dítě stává nositelem jejich nenaplněných potřeb matky a odpovědným za její emoční frustraci. Úkolem dítěte v neuvdomé fantazii matky je uspokojování jejich emočních potřeb. Význam rolí mezi dítětem a matkou se stává zdrojem ady traumata a odmítání, které u dítěte formují stejný intrapsychický

pracovní model (dále jen IPM), jaký měla matka. IPM funguje jako nevdomy plán, podle něhož se matka vztahuje a chová ke svému dítěti. Způsob povazování matek s dezorganizovaným IPM je chaotický a rozvrácený.

Lze konstatovat, že matky s jistou autonomní vazbou mají tendenci vytvářet jistou vazbu mezi sebou a svým dítětem, matky odmítající povazování mají tendenci mít dítě s vyhýbavou vazbou, rodiče zaujatí povazovanými vazbami mají tendenci mít tzv. rezistentní dítě (překmitávání mezi snahou o přiblížení a vzdorem). Matky s tzv. neurvenou vazbou z dětství (vyplývající z jejich traumatických zkušeností, např. zneužívání) mají tendenci mít dítě s tzv. dezorganizovanou vazbou.

Pro testování vztahové vazby v dospělosti je využívána ještě jedna metoda, kterou popsala Carol Georgová, blízká spolupracovnice M. Mainové. Jde o projektivní test vztahové vazby u dospělých - Adult Attachment Projective (AAP). Metoda testování je založena na projekci. Testovaná osoba je požádána, aby se podívala na kresby, které mají vyvolat emoce k vztahové vazbě a vyprávět k tomu příběh. Obrázky jsou obrysovými náčrtky, které mají málo detailů, např. muž sedí schoulený sám na lavičce, nohy skrčené, tvář má položenou v rukách, nebo dítě v posteli natahuje ruce k ženské postavě, která sedí na konci postele - v nohách. (Hazto, 2005, str. 121).

5.2 Romantická láska

Jak je popsáno v úvodu páté kapitoly, především zájmu je, i jak pracovní model povazování ovlivňuje způsob povazování, jimiž utváříme svoje vztahy romantické lásky.

Dospělí s jistým/autonomním stylem povazování pociťují jako relativně snadné přiblížit se druhému člověku a cítí se v intimitě a blízkosti druhého dobře, není pro ně obtížné, když je partner na nich do jisté míry závislý. Jinými slovy, nemají obavy z velkého sblížení. Popisují svoje významné zážitky s láskou jako

zastné, přátelské a plné důvěry. Zdraví schopnost akceptovat a podporovat partnera bez ohledu na jeho chyby.

Naopak pro dospělé s vyhýbavým stylem přilnutí je poněkud nepřijemné sblížit se s partnerem, zároveň je pro ně těžké se na něj plně spolehnout. Charakteristický je ~~strach z intimacy~~, je pro ně typické stěídání emocionálních výzín a propadání a mimořádná oárlivost.

Dospělí s ambivalentním stylem přilnutí uvádí, že se chtějí přiblížit druhému, ale tato jejich touha někdy partnera odrazuje. Jejich chování ovlivuje strach z opuztní. Obávají se, že jejich partner je nebude milovat, a že je v budoucnu opustí. Zaívají jeho lásku jako pohlcující obsesi, jako touhu po vzájemnosti a spojení, jsou pro ně typické emocionální výziny a propady, extrémní sexuální přitačlivost a oárlivost.

Hazan a Shaver (1987) uvádí na základě získaných poznatků z jednoduchých sebeposuzovacích dotazníků, že přiblíženo 60 % dospělých respondentů je klasifikováno jako jisté /autonomní přilnutých a zbývajících 40% zahrnuje vyhýbavé a ambivalentní vazby.

6. DOMÁCÍ NÁSILÍ A INTRAPSYCHICKÉ PRACOVNÍ MODELY

sVztah, kde existuje násilí v jakékoli podobě, je vždy vztah nerovnoměrný. Jeden má moc a druhý se podřizuje. (Bednářová a kol., 2006, str. 33).

Ve své diplomové práci používám pojem oběť a definuji tak ženu, která zažila ve svém partnerském vztahu domácí násilí. Opírám se o výsledky mezinárodního výzkumu o násilí na ženách (Pikálková, 2004), který byl proveden v roce 2003, a kde je uvedeno, že zhruba 38 % žen v české republice zažilo během svého života alespoň jednu z uvedených forem násilí ze strany svého partnera (současně nebo bývalého manžela/partnera) a takřka shodný podíl žen (37 %) má zkušenosti s násilím ze strany jiného muže než partnera (18 % zmínilo kamaráda, známého, 8 % jiného příbuzného, zpravidla otce, a 21 % žen cizího muže). Celkově zažilo alespoň jednu z forem agrese během svého života 59 % respondentek, což představuje v tuzemsku zkoumané populaci žen (Pikálková, 2004, str. 51).

Okolí týrané ženy, si často nevzímne jejího utrpení, pokud toho nejsou přímými svědky. Pokud tedy žena, která v partnerském vztahu trpí, svou situaci skrývá, je pro okolí velmi obtížné tuto skutečnost rozpoznat. Samy týrané ženy často přiznávají, že problém s bitím před svým okolím skrývají, stydí se za to. U týraných žen je zvláště ztráta životních perspektiv kombinovaná s celkovou neteostí a otuplostí. Pro oběť je typické zablokování exprese vzteku. Nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže v nich někdo prezentuje silné negativní emoce, jako například vztek či zlost.

Násilí ve vztahu se neprojeví okamžitě a v plné síle. Násilný partner může na začátku soužití představovat ideálního partnera, v průběhu namlouvání může být velmi citlivý, pozorný, láskyplný. Mnoho žen vnímá oběť projevy oárlivosti v době zamilovanosti jako projevy lásky, přičemž jde o kontrolu ze strany partnera. I v průběhu násilného vztahu je ovcem násilného partnera

velice obtížné rozpoznat, protože ve veřejné sféře vztahy mezi sebou neprobíhají v rámci kolektivu. Mluvíme o tzv. mužské dvojí tváři. Tento fakt je velice důležité, nebo vyvrací teorie domácího násilí založené na předpokladu neschopnosti trýznitele kontrolovat hněv a agresi i na předpokladu psychické patologie. Naopak, násilné chování v intimních vztazích potvrzuje, že jde o volbu a racionálně promyšlené chování, nebo násilný partner je schopný rozpoznat, kdy se může násilně chovat a kdy nikoliv (např. na pracovišti, v blízkosti postaveným osobám). (Pikálková, 2004, str. 32).

Osobnost agresora domácího násilí lze jen těžko vymezit, s určitou kategorizací se můžeme setkat u Ermáka (1999). Ten mezi nejčastější typy pachatelů domácího násilí zařadil:

➤ **Emocionálně reaktivní typ násilníka**

Je to nejčastější typ agresora, vyznačující se zvýšenou impulzivitou, pohotovostí k agresi, výbušností a snadnou vzrušivostí. Lidé tohoto typu nejsou schopni ovládat své pocity a chování. Nechají se snadno vyprovokovat. Agrese tak vzniká jako reakce na vnější podnět, na skutečné i domnělé ústrky. Tento typ násilníka může v afektu napadnout kohokoli, jelikož projevy násilí nejsou selektivní a sebekontrola tohoto násilníka je narušena.

➤ **Instrumentální typ násilníka**

Tento typ násilníka jedná sebestojně, chladně, s rozmyslem. Lidé tohoto typu jsou agresivní pouze tehdy, chtějí-li v domě uspokojit svoje potřeby, dosáhnout svého cíle. Instrumentální typ násilníka má potřebu ovládat druhé a mít moc, ačto je šarmantní, podezíravý a majetnický. Tito agresori jsou na jednu stranu laskaví, ohleduplní, milí, na druhou stranu mohou tuto polohu vzápětí změnit na hrubou agresi. Ačto jsou to lidé sdvojitě tvářní, jejich agresivita je zaměřena výhradně výhradně, např. proti partnerce, zatímco v zaměstnání jsou milí a zábavní společníci.

➤ **Násilníci nadměrně kontroloující své agresivní impulzy**

Násilníci tohoto typu silou velmi potlačují veškeré otevřené agresivní projevy, přestože jsou intenzivně puzeni k agresi. Negativní emoce se v nich hromadí, dlouho dokáží kontrolovat své reakce. Za určitých okolností však mohou vybuchnout a chovat se agresivně. Agrese je v těchto případech nečekaná, náhlá a silná. Oběti jsou ohromeny, poněvadž chování agresora bylo do té doby jiné. Po skončení agrese se násilník vrací ke svému převládajícímu chování. Za projevy násilí se zpravidla stydí a oběti se omlouvají. Svým jednáním jsou vnímáni jako sluzníci a zdivočilí.

➤ **Násilníci mající potíže z krutosti**

V tomto případě se jedná o osobnosti s psychopatickými rysy. Dopouští se násilí, aby viděli a slyšeli druhého člověka trpět. Utrpení druhých v nich vyvolává potěšení.

➤ **Psychopatické osobnosti**

Tito lidé se vyznačují tendencí manipulovat s druhými, mluvit s emocemi, parazitováním na druhých, necitelností, lhaním, vyzdvihováním vlastní hodnoty, nedostatkem svědomí, slabou kontrolou chování, neschopností stanovit si reálné cíle, nezodpovědností, impulzivitou, neschopností navázat dlouhodobý vztah, nezodpovědností, antisociálním chováním.

6. 1. Změny na straně obětí

Ženy, které mají agresivního partnera vykazují určité změny v psychickém stavu. Některé jsou výrazněji, jiné naopak málo rozpoznatelné. Některé charakteristiky můžeme najít i u dítěte, které je samo svědkem i přímým účastníkem domácího násilí.

Mezi tyto charakteristiky patří:

- dlouhodobá emocionální frustrace
- naučená bezmocnost
- drasticky snížené sebevědomí
- neadekvátní záporné sebehodnocení
- ztráta respektu k vlastní osobě
- nejistota, nerozhodnost, pokivená mířka normality
- nedostatečná schopnost rozhodování
- strach, který blokuje síly potřebné ke změně
- snížená schopnost převzít odpovědnost za svůj život a život dítě sama na sebe
- nedostatky v psychosociálních dovednostech potřebných ke změně životního způsobu
- pocity úzkosti, viny, strachu z vlastního selhání
- pocit bezpráví, bezmoci, rezignace na svoji situaci
- strach z agresivního partnera a zároveň silná závislost na něm (emocionální, ekonomická, sociální)
- neurotické projevy (poruchy spánku, úzkostné stavy, fobie)
- psychosomatická onemocnění (ekzémy, žaludeční vředy, migrény, nechutenství)
- psychiatrické diagnózy (nejčastěji reaktivní deprese, suicidiální sklony)
- sebedestruktivní reakce
- zablokované ventilování hněvu a jiných emocionálních prožitků
- pokivené vnímání reality

Psychologové Graham a Rawling poukázali na to, že u obětí domácího násilí se mohou projevovat symptomy poukazující na rozvoj stockholmského syndromu. Tento syndrom je popisován jako identifikace s pachatelem a chování v jeho prospěch, tzv. strategie přežití. Stockholmský syndrom byl poprvé pozorován u obětí bankovní loupeže, ke které došlo v hlavním městě Švédsko.

Tento syndrom se může vyvinout u každé osoby, pokud jsou splněny tyto následující podmínky. Život osoby je v ohrožení, osoba nemůže uniknout nebo utéci (nebo si alespoň myslí, že nemůže), je izolována a oddělena od svého světa a pachatel alespoň přechodně projevuje svou náklonnost a vlídnou tvář. V případech domácího násilí se žena bojí udělat cokoli, co by rozzlobilo pachatele nebo vyvolalo jeho agresi. Snaží se udržet si jeho přízeň a chová se jako jeho spojenec.

Násilí zanechává hluboké rány na těle i na duši a hrubým způsobem narušuje sebepojetí člověka a jeho nezávislost. Ženy i děti nejsou jen pasivními oběťmi, vytvářejí celou řadu strategií jak násilí zastavit, ochránit se.

6.2 Penos násilí

Mezi vazbou rodiče s jeho vlastním rodičem a mezi vazbu rodiče a jeho dítětem panuje ve velké většině případů shoda. Lze tedy konstatovat, že způsob jakým rodič vychovává a vztahuje se ke svému vlastnímu dítěti, více méně odpovídá způsobu jakým se k němu vztahoval jeho vlastní rodič. V pozadí tohoto mechanismu je intrapsychický pracovní model, který je odvozen ze zkušeností s vlastním rodičem.

Rodinné zázemí a dětství násilník je často poznamenáno násilím. Násilí se vyskytovalo buď v podobě týrání jejich osoby nebo jako domácí násilí. Zkušenost s pozorováním násilí mezi rodiči v dětství má pozdější negativní důsledky ve vzorcích chování, nezávisle na tom, zda bylo dítě samo týráno či nikoli. Chlapci vyrůstající v rodinném prostředí, kde je přítomno násilí, cítí v případě konání násilí odpor a snaží se být jiní než jejich vlastní otec. Postupem

Asu však začínají i oni používat násilí jako běžný komunikační prostředek, protože mají takový vzorec chování zafixovaný jako úžasný nebo se jinak chovat ani neumí. Touto cestou se může dítě naučit, že násilím lze dosáhnout svých požadavků a potřeb. Mnoho dětí je od dětství učeno neprojevat své emoce. Emoce jsou považovány za slabost.

Na rozvoj agresivity má velký vliv sociální prostředí, ve kterém člověk vyrůstá. Sklon k agresivitě se rozvíjí u dětí, nápodobou a pozitivním posilováním. (Bednářová a kol., 2006, str. 47).

Děti jsou ve většině případů svdky domácího násilí, v mnoha případech se stávají samy oběmi násilí. Na které děti se snaží chránit svou matku a mohou tak být vystaveny vztřimu riziku. Jak jsem zde již uvedla, děti se mohou stát budoucími pachateli nebo oběmi násilí. Je velmi důležité, aby byla dětem, svdkm obětem domácího násilí poskytnuta pomoc při vyrovnání se s touto traumatickou zkušeností. Názor, že děti, které byly v dětství zneužívány a týrány, budou v dospělosti vku uplatňovat stejné vzorce chování, tj. stanou se opět násilníky, je ziroce rozšířen zejména v literatuře zabývající se zneužíváním dětí.

Tuto hypotézu například testovali sociologové Kaufman a Ziegler (in: Hazto, 2005), kteří došli k odhadu míry intergeneračního přenosu cca 30 % (s tolerancí plus minus 5%). Další, kdo se zabývali tímto tématem byl Egeland a kol., kteří zkoumali kontinuitu, resp. diskontinuitu násilí v longitudinální studii týkající se zneužívání dětí matkami (Egeland et al., 1987). Potvrdili korelaci násilného chování v dospělosti s vlastní zkušeností zneužívání v dětství a dále zjistili, že ty matky, které byly v dětství zneužívány méně často užívaly v dospělosti násilí vzhledem ke svým vlastním dětem, pokud měly emocionální podporu rodičů, partnera nebo přátel. Navíc, tato skupina (matky, které neopakovaly násilné vzorce chování) byla z hlediska sociálně-ekonomického postavení častěji popisována jako střední třída a *supwardly mobile* (pohybující se vzhůru), což naznačuje, že měly k dispozici nebo byly schopny získat určité zdroje, které matky zneužívající své děti neměly.

Z těchto poznatků vyplývá, že i když násilná zkušenost z vlastní orientace rodiny pozitivně koreluje s pozdějším násilným chováním ke své partnerce či partnerovi, nelze tuto zkušenost vnímat jako rozhodující determinující faktor. Vzniku násilí předchází podle R. Gellesa celý komplex sociálních a psychologických procesů (Gelles, 2003).

S. Bowlby ve svém posledním veřejném vystoupení, kde se ohlédl na svou celoživotní práci, zdůraznil, že dochází k jakémusi setrvalému negativnímu modelu interakce matka-dítě, které se v dalších generacích opakuje a stávají se závažnými a komplexními. Přidejme doslova, že připomínají svou hrozbou kouli (Šulová, 2005, str. 199).

Charakter vazby mezi rodičem a dítětem lze v průběhu dětství, dospívání i dospělosti ovlivnit. Pouze malá část dospělých týraných v dětství (kolem 20%) týrala svoje děti. U těch dětí, které byly obětmi týrání a ke svým dětem se chovaly zdravě se podařilo identifikovat několik faktorů, které zdá se, mají hlavní podíl na tom, aby se týrání v další generaci nepředezlo.

Mezi tyto faktory patří:

- lepší aktuální sociální podpora, včetně podpory partnera,
- pozitivní vztah k významnému dospělému v dětství nebo zkušenost s psychoterapií,
- schopnost poskytnout ucelený obraz o traumatické události s hrděm a odpovědností nasmlouvaných ne proti sobě ale proti násilníkovi.

Každý z těchto faktorů má přímou souvislost s kvalitou vazby, která jejich vlivem může podléhat změně v průběhu života.

Akoli změny vyvolané psychoterapií probíhají na psychické úrovni, doprovází je řada behaviorálních změn. Výhodou psychodynamických principů by je skutečnost, že mnohé z nich se dají uplatnit i v krátkodobém časovém rámci, jenže se z hlediska klienta zdá více reálné. Při krátkodobé, několikátýdenní psychoterapeutické intervenci lze aplikovat zásady vycházející z teorie vazby, které Bowlby na sklonku svého života shrnul následovně :

1. Poskytování bezpečného základu, z kterého může jedinec explorovat své traumatické (tedy i separační) prožitky z dětství, které zůstávají neodkryty.
2. Poskytování prostoru pro uvažování o vztazích v současnosti.
3. Posilování uvažování o vztahu k terapeutovi.
4. Explorace souvislostí mezi vztahy a prožitky v minulosti a vztahy k partnerovi.
5. Umožnění získání náhledu, že současné intrapsychické reprezentace sebe a jiných nemusí být adekvátní a hledání jejich nových alternativ.

Hazto (2005) v této souvislosti mluví o pozitivních zkušenostech zažitých v dětství i dospělosti (harmonický partner, případně dostatečně dlouhá psychoterapie), že existují mezilidské vztahy, které jsou uspokojivé. Tyto zkušenosti mohou traumatizovaným relativizovat svoje původní zkušenosti. Jde o obohacení, rozšíření sebeprezentace a objektivní reprezentace nebo-li IPM o sobě, druhých a vztazích.

7. VLASTNÍ EMPIRICKÉ VÝZKUMNÉ ZETĚNÍ

Ve výzkumném zetĚnÍ se hloub ěi zam ěm na souvislosti mezi domácím násilím, vztahy s pe ujícími osobami v d tství a p enosy do partnerských vztah v dosp losti. Cílem výzkumu je pochopení a vysv tlení n kterých postoj ůen ohro0ených domácím násilím. Pokusím se zjistit jaké konkrétní d sledky mohly mít zkuzenosti v d tství na jejich dosp lou osobnost. Pokud M. Ainsworthová pova0uje matku za hlavní osobu, která nejtízím rou napl uje funkci poskytování bezpe í, jak tedy d ti vnímají útoky otce na jejich pe ující osobu?

7.1 Formulace díl ěch výzkumných cíl

1. Vztah s pe ující osobou v d tství je negativn ě naruzen násilným chováním otce.
2. Zkuzenost s násilím v primární rodin ě ovliv uje zásadním zp sobem partnerské vztahy v dosp losti.
3. Ženy . ob ti domácího násilí pro0ívaly v d tství vztah k matce jako kombinaci mezi lítostí, zlostí a zklamáním, tyto pocity jsou p ítomné i dosp losti.
4. Ženy . ob ti domácího násilí za0ívají ve svých partnerských vztazích strach podobný tomu, který pro0ívaly v d tství - strach z otce a jeho násilného chování.
5. Žena . ob domácího násilí si z d tství do dosp losti nep inází dostatek rodi ovských dovedností, násilí ve vztahu ovliv uje její zp sob výchovy.
6. Žena . ob domácího násilí ztratila respekt, sebeúctu k vlastní osob ěi0 v d tství nebo dospívání.

7.2 Charakteristika nositele pot ebné informace

- spisová dokumentace uživatelky služeb Psychosociálního centra Acorus . sociální služby . azylový d m
- vybrané uivatelky služby . osoby ohrožené domácím násilím

7.2.1 Výzkumný soubor

Respondentkami tohoto výzkumu jsou ženy - uivatelky sociální služby azylový d m Psychosociálního centra Acorus, které spl ůjí všechna následující kritéria:

- jsou asné nebo býval é uivatelky sociální služby azylový d m,
- v k mezi 20 . 50 let,
- jsou matkou jednoho nebo více d t ů,
- souhlasí se zpracováním jejich p íb h .

Soubor tvo í 8 vybraných žen, dle výše uvedených kritérií. Jejich jména a n které údaje jsem byla nucena zm nit, abych zaru ila jejich úplnou anonymitu. Zde bych je ráda alespo základním zp sobem p edstavila.

Popis výzkumného vzorku

1. **Em**a, 39 let, svobodná, 5 d t ů ve v ku 19, 12 . dvoj ata, 10 a 4 roky, vzd lání SOU, nezam stnaná. Násilnou osobou byl partner.
2. **H**ana, 28 let, svobodná, 2 d ti ve v ku 4 a 2 roky, vzd lání SOU, na rodi ovské dovolené. Násilnou osobou byl partner.
3. **A**нна, 36 let, svobodná, 2 d ti ve v ku 7 a 3 roky, vzd lání SOU, na rodi ovské dovolené. Násilnou osobou byl partner.
4. **E**ster, 23 let, svobodná, 1 d ůt ve v ku 5 let, zam stnaná . administrativní pracovnice. Násilnou osobou byl partner.

5. **Julie**, 30 let, rozvedená, 2 děti ve věku 11 a 8 let, vzdělání SŽ, zaměstnaná .
 . pokladní. Násilnou osobou byl partner.

6. **Kveta**, 23 let, rozvedená, 2 děti ve věku 8 a 4 roky, vzdělání ZŽ, zaměstnaná
 . povolání nechce uvádět. Násilnou osobou byl partner.

7. **Tereza**, 20 let, svobodná, 1 dítě ve věku 2 roky, vzdělání ZŽ, na rodičovské
 dovolené. Násilnou osobou byl partner.

8. **Blanka**, 31 let, rozvedená, 1 dítě ve věku 10 let, vzdělání SOU, zaměstnaná
 . obchodní zástupkyně .

Psychosociální centrum Acorus poskytuje ženám nebo ženám s dětmi, které jsou ohrožené domácím násilím i sociální službu . azylový dům, odborné sociální poradenství a krizovou pomoc. Azylový dům má utajenou adresu, ubytování je poskytováno max. jeden rok. Během pobytu spolupracují s klíčovými sociálními pracovníci na řešení své situace, mohou využívat individuální konzultace s terapeutkou i psychologem, účastnit se vybraných podpůrných programů . Také pro děti je v azylovém domě nabízena zirková zkálová program . V Psychosociálním centru Acorus pracuji čtyři roky jako sociální pracovníce, v posledním roce jsem také lektorkou tréninku rodičovských dovedností pro matky s dětmi v centru Acorus.

7.3 Výzkumné metody a techniky

- sběr dat ze spisové dokumentace
- rozhovor s vybranými uživatelkami služby

Pro svoji práci jsem zvolila kvalitativní výzkum, který se mi jevil pro zjištění potřebných informací jako nejvhodnější. Tento typ výzkumu sice neposkytuje možnost kvantifikace empirických údajů, zato poskytuje možnost kvalitativní analýzy, která zasahuje do hloubky zkoumaného problému. Podle Strause

a Corbinové (1999, str. 10) je kvalitativním výzkumem jakýkoliv výzkum, jehož výsledek se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace.

Výzkumné zetření probíhalo formou interview dle struktury Adult Attachment Interview, který sestavila M. Mainová. Originál jsem přeložila do českého jazyka a je přílohou této práce. Rozhovor s Respondentkami je tedy veden dle souboru otázek AAI. Umožňuje tak co neefektivněji využít zpravidla omezený časový rámec a ulehčí následné srovnání. Hendl (2005, str. 35) popisuje metod dle předem stanovené struktury otázek tu výhodu, že se vyhneme situacím, při kterých bychom mohli na některou z otázek zapomenout. Mým cílem však bylo zachytit především spontánní vyprávění, které má vysokou vypovídací hodnotu. Přesně tyto rozhovory byly digitálně zaznamenány nahrávacím zařízením, následně jsem přeložila přepis a na které části rozhovoru jsem přidala do kasuistik. Zajímavé bylo pro mne zjistit, že tyto ženy vyprávěly o svých zážitcích a vztazích v dětství vůbec poprvé.

7.3.1 Organizace vlastního zetření

Sběr dat ze spisové dokumentace probíhal od září do října 2008. Ve spisové dokumentaci jsou vstupní dotazníky, dále záznamy ze všech konzultací a programy, kterých se účastní. Do spisové dokumentace všech respondentek výzkumu jsem nahlédla i po skončení sběru dat, abych ve své diplomové práci měla také aktuální informace.

V průběhu listopadu jsem uskotočila interview dle struktury AAI s vybranými účastnicemi sloužby azylové domy. Domluva s jednotlivými ženami probíhala individuálně, vždy jsem jim stručně vysvětlila téma mé diplomové práce, o čem se bude rozhovor týkat a konkrétně domluvila termín rozhovoru. Jelikož se při své práci s účastnicemi sloužby azylové domy setkávám tak často denně, osobně je známí, souhlasily všechny oslovené s interview.

Příběhy respondentek jsem zpracovala do jednotlivých kasuistik, ve kterých jsou zařazeny vždy části příběhů interview. V kasuistikách jsem se snažila popsat dětské respondentky, jejich dospívání, vztahové vazby s rodiči, a také jejich partnerský vztah a násilí, které ve vztahu probíhalo. Na konci kasuistiky je pohled na výchovu jejich dětí. Nechtěla jsem se zabývat typy přitvůření, i když jsem pátrala po skončení rozhovorů jaký typ přitvůření v dospělosti je přítomen u každé z nich.

7.5 Samotné kasuistiky žen, které zažily domácí násilí

Ema

Narodila se v roce 1969, jako třetí nejstarší dítě v rodině, má starší sestru a bratra a další dvě mladší sestry a tři mladší bratry. Má za to, že rodiče si neuvědomovali jak náročně bude výchova a zabezpečení osmi dětí.

sň rodiče máme dělat starosti, bylo nás osm, myslím, že si na sebe vzali velké sousto.

Vyrůstala v úplné rodině ve městě v západních částech. Násilí v primární rodině nebylo, rodiče se přitom občas jen hádali. Byla si blízká s matkou, popisuje ji jako kamarádku, které se mohla v dětském věku svěřit se svými problémy. Otec spíše ponechával odpovědnost za výchovu matce, ona byla ta, která děti trestala. V rodině fungoval sourozenecký systém, tzn. že starší sourozenci se starali o mladší. Rodiče pracovali na směny, vždy byl doma ten který z nich. S otcem trávil Ema čas v dětském věku jen při uměleckém zpracování děveček, což byl otec v koníček.

Ema chodila do MŠ ve městě, kde bydleli. Čas strávený ve školce se jí líbil, ráda si hrála s hračkami, které doma neměla. Od páté třídy začala jezdit do sousedního města.

P i rozhovoru se Ema zmínila, že otec sexuálně zneužíval její mladší sestry. V té době Em bylo zestrnáct let, jejím seestrám trnáct. Zneužívání trvalo asi ty i roky. Ema o tom nevdála, dozvdála se to od sester až v dosplosti p ed n kolika lety.

sõ máma asi d lala, že to neví, ale podle m to v d lala. Sestry mi to ekly až v dosp losti, cht la jsem na tátu podat trestní oznámení, ale nakonec k tomu nedozlo, sestry couvly, a za dva m síce táta um el. Mám to za zlé mamince, že nic nepodnikla.%

V patnácti letech utekla Ema z domova. Byla to reakce na to, že jí rodi e zakazovali stýkat se s jejími kamarádkami. Rodi e m li pocit, že mají na Emu negativní vliv. íkali, že jí cht jí chránit, a také cht li, aby si dod lala zkolou. Asi za dva m síce po út ku z domova se Ema vrátila. P espávala kde se dalo, u oádné z kamarádek nemohla být. Po t ech letech, odezla z domova op t, za ala bydlet s kamarádkou v jiném m st . Ema popisuje dosp lost jako nep íliz z astné období. V osmnácti letech byla p i cest dom ze zkoly znásiln na. Stopovala, idi auta jí zavezl do lesa, kde jí následn znásilnil. Oznámila to rodi m, matka cht la, aby zla na policii a podala trestní oznámení, otec prý zu il. Ema nakonec na policii nezla. Tato zkuzenost pozd ji ovlivnila i výb r partnera. Ema si v0dy vybírala v0dy mu0e, který nevlastnil auto.

Ve dvaceti letech Ema poprvé ot hotn la, narodila se jí dcera. Po narození dcery jí partner vyhodil ji z bytu a opustil. Ema se tehdy vrátila k rodi m.

sõ kdy0 jsem se vrátila dom , táta umíral na rakovinu. Po dvou m sících doma zem el. Pamatuji si na to, byla sobota a já prala prádlo, máma za mnou p izla, že táta um el. Ob jsme bre ely, bylo mi hrozn . Nem l moc velký poh eb, protože ho nikdo nem l rád, byl p ed smrtí hodn protivný, nikdo ho nenavzt voval.%

Po smrti otce dozlo v rodin k velkým zm nám. Matka vyhodila z domova vzechny d ti, krom nejmladšího syna, který byl v té době nezletilý. Jeliko0

neplatila nájem za byt, musela se tím sice po smrti manžela vystavovat na bytovnu. Také Emu s dítěm matka vyhodila. Ema se po neekném vystavování seznámila s mužem, ke kterému se hned po seznámení nastěhovala. Během čtyř let se jim narodily tři děti – dvojčata a syn. Ema popisuje vztah jako nepříliš harmonický, partner ji podváděl, hodně pil alkohol. Po čtyřech letech společného soužití, dal partner přednost jejich sousedce, se kterou se oženil. Na výchovu dětí se dohodli tak, že každý bude mít v péči jedno z dvojčat a Ema jezt nejmladšího syna.

Po rozchodu s tímto partnerem, navázala Ema nový vztah s mužem, který byl o třiáct let mladší. Po roce známosti začali vést společnou domácnost. Po čtyřech letech soužití Ema otěhotněla. V těhotenství ji začal partner urážet, ponižoval ji. Po několika měsících se také přidaly fyzické útoky. Partner v nadměrné míře požíval alkohol. Ema nesměla sama nikam chodit, ani k lékaři s dětmi. Nutil ji také k sexuálním praktikám, které se Ema nelíbily, vynucoval si sexuální styk a to i přes to, že se Ema fyzicky bránila. Bývalý partner Emy oznámil tehdy na oddělení sociálně právní ochrany dětí, že Ema není schopna se postarat o děti, že v rodině probíhá násilí. Děti z pedezlého vztahu byly umístěny do dětského domova. Po několika letech soužití se Ema narodila dcera.

Po narození dcery se násilí jezt vystupovalo. Partner zamykal dceru do jiného pokoje a Ema nedovoloval chodit za dcerou, když plakala. Když byly dceři dva roky, začala se dcera sebepozkozovat. V rozrušení při násilné atace otce na matku se začala zkrábat, kousat a ztípat. Sebeponkozování přestalo po nějakém dobřím ubytování v azylovém domě a po absolvování tréninku rodičovských dovedností.

Partner nepracoval, žil z rodičovského příspěvku. Pak si do bytu nastěhoval svojí milenkou. Soužití v tomto trojúhelníku nebylo pro Emu vůbec snadné, chtěla odejít, ale partner jí to nedovolil. Milenka partnera často vyvolávala konflikty, partner vždy zbil jenom Emu. Na partnera nepodala nikdy trestní oznámení, měla strach, že by ublížil jí nebo dceři. Pak byl partner odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody. Ema tak využívala situace a rozhodla se, že odejde do azylového domu. Partner ji kontaktoval i z výkonu trestu, vyhrožoval jí, že jí

zabije, že se postará o to, aby už nikdy neviděla dceru. Strach z možného ohrožení byl takový, že Ema požádala o ubytování v jiném azylovém domě v jiném městě.

Ema uvedla, že v té době už nebyl její vztah s matkou dobrý. Kontakt s ní přerušila v době, kdy jí žádala o finanční výpomoc, což matka odmítla.

sõ je to tak p t let zpátky. Byla jsem za mámou, pot ebovala jsem finan ní výpomoc. Nejd ív mi slíbila, že mi p j í, ale když jsem tam p ijela, tak mi nic nedala, koupila prý mému nejmladšímu bratrovi autí ko. To m hodn naztvalo, protože bratr byl už dosp ílý a ur it autí ko nepot eboval. Pohádaly jsme se, ekla jsem jí, aby zapomn ěla na to, že má dceru a vnu ku. Od té doby jsme se nevid ěly. V bec nevím, kde je, z da je jez t naOivu.%

Poslední partner Emy vyr stal v rodin ě, kde bylo p ítomno násilí, ze strany otce k matce. B ěhem společ ného soužití partner nedovoloval, aby se Ema se svými d ětmi umíst ěnými v d ětském domov ě stýkala, a ona tak v pr ěb hu asu ztratila jakýkoliv kontakt s nimi. V d ětském domov ě byla pouze dvakrát.

Ema je toho názoru, že zkušenosti z d ětství ji nijak neovlivnily.

sõ výchovné styly jsem nep evzala, cht ěla bych být lepší než moji rodi ě.%

Za minulostí chce, dle jejích slov, spálit mosty. P ěi rozhovoru uvedla, že si z d ětství vlastn ě nic neodnesla, jen praktické v ěci, jako je va ěení nebo práce se d ětem. Cht ěla by, aby se její dcera, kterou má v p ěi, m ěla lépe než ona.

sõ aby byla z astná, aby se m ěla líp než já.%

I když Ema je v azylovém dom ě skoro deset m ěsí své d ěti, které nemá v p ěi, nenavzt vuje. Uvedla, že by d ěti cht ěla mít v p ěi, ale sociální pracovnice z ú adu to nedovolí.

sõ cht ěla bych je zpátky. Sociálka mi ekla, že musím mít vlastní byt, aby každ ě d ět ě m lo svou postel. A to já te nemám.%

Hana

Hana se narodila v roce 1980 jako nejstarší ze tří dětí. Její vlastní otec odešel od matky poté, co se narodila její mladší sestra. Oženil se, ožil ve stejné vesnici jako oni. O tom, že je to její otec se dozvěděl až v 8 letech, od své babičky. Rodina nechťela, aby se s ním stýkala, také si to nepřála otcova manželka. Vlastnímu otci má za zlé, že se s ní nebyl více v kontaktu. Vyrstala s nevlastním otcem, který se s její matkou oženil, když byly Haniny tyi roky. Z tohoto manželství se narodil syn. Celá rodina bydlela u rodičů matky v domku. Hanina matka je adoptovaná.

Hana popisuje vztah s matkou jako dobrý, do té doby, než se matka vdala a začala s nimi žít nevlastní otec. Od té doby upřednostovala manžela před dětmi, Hana se cítila odmítána a měla pocit, že její dva sourozence má matka a nevlastní otec raději. Měla také pocit, že jsou k ní rodiče nespravedliví, vždy byla fyzicky trestána i za to, co neudělala. Nevlastní otec byl ten, kdo používal spíše fyzické tresty. Hana na to nemá dobré vzpomínky. Babička s dědou byli ti, co Hanu chránili, věřili jí a podporovali.

sů nevlastní otec byl více trestající než matka. Trestal mě třeba tak, že mě zkopal nebo mě zbil klackem, zavíral mě do pokoje. Byla jsem bita často, bála jsem se ho. Vlastní máma se mě nezastala, otci jsem se dokázala postavit až tak v zesti letech. Když jsem byla malá utíkala jsem za babičkou a dědou.

Nevlastní otec byl k Hanině matce agresivní, skoro každý den chodil do restaurace a v nadměrné míře používal alkohol. Když přišel domů, ponižoval matku, bil jí. Vždy si vymyslel záminku. Hana jako jediná z dětí se jí zastávala, ale matka jí nikdy za nic nepoděkovala. Matka manžela prý podváděla, hrála automaty a také pila alkohol.

sů když jsem byla v dětství naztvaná, dávala jsem si věci do kufru a chtěla jsem jít za svým vlastním otcem. Ale nevlastní otec říkal, že mě má jen vlastní otec nechce. Když jsem byla zraněná rodiči mě říkali, že patříím do Bohnic. Nikdy mě nepochovali, jenom prarodiče. Děda mě zachránil život při epileptickém

záchvatu. Kdy0 jsem byla malá, byla jsem také m síc a p l v nemocnici sama. Pak kdy0 jsem byla nemocná, pe ovala o m babi ka. Ve zkole m to bavilo víc ne0 doma. Do zkoly jsme se p ipravovaly se sestrou samy, ob as nám d lala sva iny babi ka. Ale nikdy se s námi nikdo neu il.%o

K nejv tzímu zvratu ve vztahu k nevlastnímu otci dozlo tehdy, kdy0 se pokusil Hanu znásilnit v jejích t inácti letech. Matka, i kdy0 se jí Hana sv ila, se postavila na stranu svého man0ela. Hana tak v té dob ztratila ke své matce d v ru. Sexuální obt 0ování toti0 nep estalo, a kdy0 matka nebyla doma, otec vyu0íval situace. Kdy0 se vracel z restaurace opilý, svlékl se a nahý vstupoval do pokoje Hany, která se p ed ním v0dy ubránila a rad ji pak spala u svých prarodi .

sō kdy0 mi bylo t ináct let, táta si na m dovoloval. Cht l m znásilnit, utekla jsem k babi ce a d dovi, kte í bydleli dole. ekla jsem to mám , ale nev ila mi. Opakovalo se to, p izel z hospody, svléknul se a p izel za mnou do pokoje, v0dycky jsem utíkala k babi ce. K sest e si to nedovoloval. Babi ka mi to v ila, ale nic se ne ezilo. Matka to odmítala.%o

Na nevlastního otce m la Hana zlost, ten samý pocit m la i k matce. Kdy0 bylo Han patnáct let, nazla si matka nového p ítele a odst hovala se s ním do jiného m sta. Hana z stala u svých prarodi . Nový partner matky necht l, aby se k nim Hana nast hovala. Tehdy za ala Hana zanedbávat zkolu, toulala se a za ala u0ívat drogy. Nemohla matce zapomenout to, 0e dala p ednost novému partnerovi, ji opustila a nechala u babi ky. Z u0ívání drog se dostala sama asi za t i roky. Dnes íká, 0e drogy jí nic ne íkají, mo0ná je to tím, 0e má d ti. Kdyby je nem la a chodila nap íklad na diskotéky, tak jak p iznává, by si mo0ná n co vzala, ale ur it by do toho necht la spadnout znovu.

sō je jezť jedna ást mého 0ivota, která nebyla hezká. Stydím se, dostala js em se do blbé party, kluk m dal na trasu, musela jsem zlapat. M j nevlastní otec toho vyu0il, jezdil tam za mnou. Kdy0 p ijel poprvé, tak jsem ho odmítla. Ale on p ijel znovu a partner mi p ikázal, abych mu vyhov la. A on pak jezdil asto.

Cítím k ní mu nenávisť, za to, že mi ubližoval, když jsem byla malá a i v dospělosti.

V sedmnácti letech, kdy se Hana vrátila ke své matce, začaly mít mezi sebou konflikty, ve kterých Hana matku fyzicky napadala. V té době opila matka opilá a začala Haně naco vyřítat.

S matkou mi motala hlavu tím, že měla hodného partnera a nutila mě říkat každému štáto. To se mi nelíbilo. Nechci to opakovat u vlastních dětí. Také mi vadilo to, že každý nový partner matky se mě snažil vychovávat.

S partnerem, se kterým má dvě děti, se seznámila ve 21 letech, hned začaly vést společnou domácnost. Partnerovi je 28 let, má základní vzdělání, je nezaměstnaný. První facku dal partner Haně po měsíci soužití. Pak jí po 1 roku neublížil. Po 1 roce se jeho chování opět změnilo. Když se napil alkoholu a naco se mu nelíbilo, tak Hanu zbil. V té době se rozhodla, že se nenechá bít, a rozešla se s ním. Těm devět měsíců šlo každý sám. Pak se od své sestřenice dozvěděla, že se na ní partner vyptává, že jí má stále rád. Před koncem roku 2003 spolu začaly opět žít. V březnu 2004 ji však partner fyzicky napadl a zparobil jí otes mozku, poranil obličej a obou zápěstí. Navštívila chirurgickou ambulanci, kde doporučili hospitalizaci z důvodu otes mozku. Ze strachu lékařka zhalhala, uvedla, že spadla ze schodu. V nemocnici byla tři dny, partner za ní chodil, sliboval, že jí již nebude ubližovat. Hana uvěřila jeho slibům a vztah pokračoval. Nedlouho po propuštění z nemocnice zjistila, že je těhotná. V pátém měsíci těhotenství ji partner opět napadl, bil jí pěstí do hlavy, do ucha, do obličej a když spadla na zem, kopl jí do bicha. Opět vyhledala lékařské ošetření na gynekologicko-porodnickém oddělení nemocnice. Byla hospitalizována tři dny. Partner v době její hospitalizace odjel do Anglie navštívit svého bývalého tchána a zůstal tam několik měsíců pracovat.

Znovu se s ním setkala až na začátku října 2004. Protože čekala jeho dítě, znovu jí slíbil, že jí již nebude ubližovat. Do porodu bydleli u jeho matky, Hana se pak po porodu odstěhovala ke své matce. Partner je navštívoval, dva měsíce jí neublížil. Na konci roku 2004 ji opět fyzicky napadl, při lékařském

ozet ení op t uvedla, že spadla ze schodů. Partner nadměrně pivoval alkohol, po vystřízlivění se vždy omlouval a znovu sliboval, že se to nebude opakovat. K fyzickému napadání ovšem docházelo stále dál s menšími i v tzn. obdobími klidu. Domácnost financovali z rodičovského příspěvku, partner nikdy nepracoval.

V roce 2006 odjeli za bratrem partnera do Anglie, kde partner pracoval a Hana se starala o syna a dvě děti partnera z předchozího vztahu. V Anglii ji partner také fyzicky napadal, ale vždy se Hany zastal jeho bratr, takže pomoc mimo rodinu vyhledat nemusela. Při pobytu v Anglii Hana podruhé otěhotněla.

sõ tehdy mi uměla babička. Když zemřela, byla jsem v Anglii a čekala jsem dítě. Proto jsem zla na pohřeb. Chtěla se mi taky umřít, ztratila jsem posledního blízkého člověka. Babička mě brala takovou jakou jsem. Když uměla babička, dala za mě pít a brát víc léky, zanedlouho po ní také umřela. Mrzí mě, že nepoznal vnoučce, chtěla jsem na pohřbu skočit za ním, ztratila jsem v něm oporu, v důsledku jsem, že už to nikdy nebude takové jaké to bylo, pocit ztráty se dodneška nezmiňuje.

K napadání docházelo v době druhého těhotenství stále častěji. Partner chtěl, aby Hana potratila, tvrdil, že dítě není jeho. Je biologickým otcem i druhého dítěte, ale v rodném listě je zapsán vietnamský občan. K tomuto kroku byla Hana přinucena partnerem, neboť on inkasoval od dotyčného vietnamského občana finanční hotovost. Po narození syna začal Hanu partner obviňovat, že nevhodně vychovává děti a bil jí za to. Násilí z jeho strany se v lednu 2007 rozhodla přestat snášet a za pomoci sociální pracovníce městského úřadu si našla ubytování v azylovém domě. I po odchodu její partner stále vyhrožoval tím, že jí přizpůsobí děti. Podal návrh k soudu na změnu výchovy. Soud neshledal žádné nedostatky ve výchově matky a návrh otce zamítl. V následném roce, v době, kdy spolu již nebydleli, ji partner brutálně napadl, Hana byla po napadení v bezvědomí. Pokračovala nejen kontrola, ale také vyhrožování i fyzické útoky, proto se Hana rozhodla odejít do jiného azylového domu do jiného města. Partner je v současné době opět v Anglii, Hana každodenně

telefonicky vyhro0uje tím, 0e se postará o to, aby nemohla vychovávat syna. Hana má z n ho strach, nestýká se s ním, bojí se dalzích útok . Hana je se svými d tmi stále ubytovaná v azylovém dom .

Partner dle Hany vyr stal také v rodin , kde bylo p ítomno násilí ze strany otce v i matce. Partner je agresivní také k jiným lidem, její matce vyhro0uje zabitím. V roce 2005 byl partner odsouzen podmín n za ízení v opilosti.

Starzí syn byl sv dkem domácího násilí, Hana má dojem, 0e za sou asným psychickým stavem syna je práv to, 0e syn byl p ítomen násilí. Syn je spíše introvert, nemá dostate n vyvinutou slovní zásobu, dle psycholo0ky je vývojov opo0d n cca o dva roky. K ostatním d tem se chová agresivn . Hana má pocit, 0e jí neposlouchá, d lá si co chce. Cht la by, aby se syn zm nil, vnímá ho jako uzav eného, zlobivého, s ím0, ona prý nem 0e nic d lat.

sõ s matkou se stýkám asto, kdy0 jsem v azylovém dom , tak je to dobrý. Pak tam p ijedu, ona se opije, vy ítá mi bývalý vztah, nevydr0ím s ní dlouho. S vlastním otcem nejsem v kontaktu. Se sourozenci se stýkáme. Mám pocit, 0e mi vzichni vy ítají vztah s bývalým partnerem. Kdy0 má syna bývalý partner, cítím se zpatn , bre ím, bojím se o n ho. Bývalý p ítel toti0 fetuje i jeho sou asná p ítelkyn . Bojím se, 0e bývalý partner bude agresivní, bude pít a synovi ublí0í. Myslím si, 0e d ti vychovávám zpatn , kdy0 mám na n koho vztek, tak si to vylévám na d tech, hlavn na synovi. Kdy0 jsem byla naztvaná na bývalého partnera, tak to odnázal syn, chci se toho vyvarovat, chodím proto k psycholo0ce. Nechci je bít, ale necht jí m poslouchat, jsem bezradná. Chci jim být oporou.%o

Anna

Narodila v roce 1972 jako nejstarší ze čtyř dcer. Vyrůstala v úplné rodině. Stýkala se s prarodiči i ze strany matky. Matka otce zemřela, když byl Anna jeden rok. Otec otce mu zemřel v sedmi letech, od té doby ho vychovávala matka sama. S matkou měla Anna dobrý vztah, byly si blízké. O otci mluví jako o autoritě, kterou musely všechny poslouchat.

„S otcem nás pevnou rukou, ale nebil nás. Společně s ním jsme nic moc nedělaly, spíše s mamkou. Mamky nám bylo líto. Táta doma jenom byl, my jsme z něj ho respekt. Táta nikdy moc nic nedělal, byl topič. Za ním jsme do práce nechodily. S mamkou se hádaly, v té době kvůli nějaké maličkosti, si myslím, že to bylo. Mamka se snadno nechala vytočit, takže reagovala křikem, to se mi nelíbilo. Bylo dusno. Byly jsme ostražitější, když byl táta doma. Když byl doma, tak to hned bylo jiné, změnila se atmosféra, zhoustla. Hned jsme v domě, že je tam. Když jsme nechtěly něco v kuchyni rozlily nebo rozbily, tak hned křik, co jsme to udělaly. Bály jsme se ho jako děti.“

Chování otce si Anna vysvětluje tím, že byl vychován jen matkou, měla dvě starší sestry. Nikdy nemusel nic dělat, všechno měla jeho matka ho, podle Anny, rozmazlila.

„S mamkou kolem něj skákala i okolo nás, a když se mu něco nelíbilo, tak se hádal. I když třeba vyhrožoval, že jí shodí z balkonu, to bylo třeba na Vánoce, ty byly jako strážný. My jsme se sestrami hodně pomáhaly, aby bylo všechno upravené, ale on si pak vždycky něco našel a začal se hádat. Nebo jenom něco řekl, mamka byla nabrouzená a hned začala hádka. Na nás otec nikdy nedal. Stály jsme vždycky na straně mamky.“

Ve třinácti letech odešla Anna na internát do jiné části republiky. Chtěla být co nejdále od rodičů, od křiku, který nechtěla poslouchat. Na internát se jí líbilo. Domů skoro vůbec nejezdila. V té době se s matkou hodně odcizily. Při rozhovoru uvedla, že si zkolou vybírala podle toho, jak moc daleko je od místa bydliště rodičů. Po ukončení školy se domů vrátila, začala chodit do

zaměření. Seznámila se s partnerem a odešla s ním bydlet do jiného města. Manželství neuzavřeli. Partner je o tři roky mladší. Mají spolu dvě dcery, kterým je nyní sedm a tři roky.

Asi po dvou letech po seznámení jí začal partner psychicky deptat. Vulgárně ji urážel, ponižoval ji. Někdy došlo i k fyzickému napadení, ale Anna uvádí, že vlastně jí bylo psychické deptání. Partner jí často opakoval, že je neschopná, že nic nedokázala, nelíbilo se mu, že je již tak dlouhou dobu na rodičovské dovolené. Připadalo mu, že péče o děti není tak náročná a Anna by mohla chodit zároveň do práce. Partner jí například říkal, že když ji nezvládnou vychovat její vlastní rodiče, musí to udělat on. V této době se poprvé objevil fyzický útok. Před těmi lety informovala Anna sociální pracovníci na oddělení sociální právní ochrany dětí o napadení a na týden se odstěhovala ke své sestře. Nakonec se k partnerovi vrátila, protože ji opakovaně telefonicky kontaktoval, sliboval a žádal, aby se vrátila. V té době vyhledala Anna odbornou pomoc v organizaci, která poskytuje pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Na konzultace do této organizace docházela asi čtyřmi měsíci.

Partner pomlouval rodinu Anny a nebyl nakloněn jejímu styku s matkou. Anna tak měla pocity viny, za to, že se chce stýkat se svou rodinou. Chod domácnosti financovali každý odděleně. Partner hospodařil se svým příjmem, financoval chod domu. Anna měla příjem jen z rodičovského příspěvku. Z něj financovala chod domácnosti, mateřskou zkoupi jídlo. Pokud neměla Anna dostatek financí, požádala svého partnera, aby jí příspěvek. Ten jí však vztinou příspěvek odmítl a pokud se rozhodl, že jí příspěvek je, vztinou se to odehrávalo s ponižujícími podmínkami.

Během konzultací se sociální pracovníci centra pro osoby ohrožené domácím násilím na začátku roku 2008 Anna uvedla, že má dojem, že vztah s partnerem nemá perspektivu, neví, že by se mohl zlepšit. Ve vztahu ztrácí sama sebe, svoje zájmy, přátele, vše se řídí podle partnera. Odejít jí, ale připadá jako moc tvrdé rozhodnutí, nejraději by našla jakoustejnou cestu. V té době se Anna rozhodla, že dá partnerovi jezdě zanci, nedocházelo k násilí, dle jejích slov se s ním dalo mluvit a řešit konflikty. O svých problémech mluvila s kamarádkou, která jí

sdělila, že nedostatky jsou i na její straně. Neumí přitom používat tzv. ženskou taktiku, dle kamarádky, často partnera k němu nutí a on tak reaguje výbušně.

sõ hodně m ovlivnily zkušenosti z dětství, teď to vidím. Poznávám to, jak se chovala máma, i ona mi sama říkala, že se ve mně vidí, jak ona se chovala k tátovi, takže podobnost tu určitě je. Teď jsem ráda, že jsem na to přišla, že s tím nějak skončuji, s tím svým chováním, jak se chovala matka.%%

Poté, co se situace před dvěma měsíci vyhroutil, rozhodla se Anna, že odejde s dětmi do azylového domu, kde je doposud.

S partnerem je Anna nadále v kontaktu, přála by si, aby uznal, že udělal chybu. Chce, aby se změnil. Zatím jezt není rozhodnutá vztah ukončit. Partner by si velmi přál, aby se vrátila i s dětmi domů. Do telefonu jí říká, že si život bez dětí, hlavně bez starší dcery, nedokáže představit. Navštívil psychologa a Anna sdělila, že je v pořádku, jen nezvládá svůj vztek a psycholog mu doporučil počkat vždy do deseti, když je rozčilen. Tento závěr z konzultace připadá Ann nepřijatelný. Byla by ráda, kdyby partner souhlasil s terapií, ten ovšem s tímto takovým vřecem není ztotožněn.

Násilí bylo páčáno i za přítomnosti dětí. Často slyžely otcovy vulgární nadávky doprovázené fyzickým napadením. Mladší dcera plakala, starší ji bránila slovně.

Partner vyrůstal v rodině, kde bylo přítomno násilí otce vůči matce a matce na děti. Má mladšího sourozence. Jeho matka byla několikrát hospitalizována na psychiatrické klinice.

sõ přála bych si, aby byly moje děti v dospělosti spokojené, aby měly nějakou zkolou, protože já jsem nad tímhle mávla rukou. Já jsem chtěla být hlavně pryč od nazich, vzala jsem to na lehkou váhu, nechci tohle u nich zanedbat. Aby byly spokojené, aby to měly v hlavě srovnané, abych jim dala dobré rady do života. Ty mně mamka žádný nedala. A já jsem přepokopírovala to špatný chování do života. ů budu se snažit, vím, že na ně nikdy křím, to je teď mi problémy, což ežím. Jsem nervní, uvdomuji si to, a chci pracovat na tom, aby to bylo dobrý.%%

Ester

Narodila se v roce 1985 svobodné matce, otce nikdy nepoznala. Z matina vypráví, že s nimi otec šel, než se narodilo druhé dítě. Biologický otec Ester nenavštívoval, neměla o něm žádné zprávy. Ozval se až v jejich osmnáctých narozeninách, kdy jí popřál k plnoletosti a vyjádřil přání, že by jí rád poznal. Setkání se neuskutečnilo, i když Ester by otce ráda poznala. Ester tedy svého otce doposud neviděla, není s ním v kontaktu.

Matka začala po odchodu partnera a otce dít s jiným partnerem. Ester ho vnímala a přijímala jako otce. Přilnula k němu, dával jí víc pozornosti a lásky než matka. Z nového vztahu matky se narodily další dvě děti. Ester má pocit, že ji a mladšího sourozence spíše vychovávala babička. Z dětství si pamatuje, že byly u babičky hodně často, nebo byla babička u nich. S nevlastním otcem se celá rodina přestěhovala do jiné části republiky, to bylo Ester pět let. Nevlastní otec nikdy pořádně nepracoval, měl často zaměstnání, snažil se také podnikat, ale to mu nevyšlo. Maminka Ester je od narození zdravotně handicapovaná.

Matku popisuje Ester jako chladnou, po materiální stránce ji zabezpečila, ale nedala jí dostatek lásky. Má pocit, že matka upřednostovala jejího sourozence. Ester musela doma často pomáhat s domácností, což ostatní sourozenci nemuseli, ona toto vnímala jako velké přetížení. Když se cítila neprávem trestaná, ozvala se, často se s rodiči hádala. Trestali ji tak, že jí zavírali do pokoje, nechávali ji klečet v koutě s knihou na rukou nebo musela napíklad 100krát něco opsat atd. Ostatní sourozenci nebyli skoro vůbec trestáni.

„Moje matka nám dala po materiální stránce všechno, nebyla ale až tak citlivá. Nemohu přejít k tomu, že matka mi nedávala dostatek lásky. Podle mě mi dala to, co jí dala její matka. Dodneška má rád ji podle mě svého sourozence. Dokážeme spolu mluvit, ale v ní mě mi neporadí, nepomůže.“

Ester vzhlí0ela k nevlastnímu otci jako k vlastnímu do té doby, ne0 jí zklamal. Období mezi t inácti a0 patnácti lety popisuje Ester nerada. Má pocit, 0e vztah nevlastního otce a matky byl v té dob disharmonický.

s0 nepamatuji si fyzické útoky, ale ot ím zakazoval matce r zné v ci, nikdy nem l po ádnou práci, sna0il se podnikat, ale zkrachoval. Matka ho 0ivila z invalidního d chodu. Ot íma jsem brala do chvíle, ne0 se n co stalo, pak jsem nemohla p ijmout to, 0e s ním mám n co spole ného. Matka na n j dala trestní oznámení. Byli za mnou v Z¥ policisté, pak to ezil výchovný poradce. Ot ím zklamal mojí d v ru. Provedl mi n co. 0 jeho láska nepramenila z lásky k dít ti, ale kdy0 jsem dospívala, tak to byla láska spíze k 0en . Obt 0oval m , bylo mi t ináct let. Matka o tom v d la, ale nic s tím ned lala, trvalo to dva roky. Za ala to ezit, a0 kdy0 teprve od nás utekl. Kdy0 jsem se bavila se sestrou, tak íkala, 0e ob as cht l n jakou divnou pusou, ale jinak jí neobt 0oval. Mezi mnou a ot ímem nedozlo nikdy k pohlavnímu styku.%0

Policisté ezili tuto situaci a0 na základ trestního oznámení, které podala matka, ale a0 v dob , kdy man0el z rodiny utekl. Trestní oznámení pozd ji matka stáhla. Ester si vzpomíná, 0e byla na n kolika sezeních s výchovným poradcem, jinak se s tím musela vypo ádat sama. Dodnes se na to sna0í zapomenout.

Ester byl v d tství bli0zí nevlastní otec, ale jen do doby, ne0 ji za al obt 0ovat. V té dob ho za ala nenávid t, íká, 0e naprosto zklamal její d v ru. Tato zkuzenost jí ovlivnila natolik, 0e v dosp losti nevydr0í s 0ádným mu0em p íliz dlouho. Poslední vztah trval ty i roky, a byl nejdelzí. P ed tímto vztahem m la krátkodobé známosti, které trvaly nanejvýz m síc. Po m síci jí mu0i za ali být nep íjemní, nevydr0ela s nimi. Má za to, 0e je to kv li tomu, co za0ila s nevlastním otce m.

s0 v d tství jsem se cítila matkou odmítána a dodnezka se tak cítím. Mo0ná na m zanev ela poté, co od nás odezel m j otec, proto0e on m l prý rad ji m a ona má rad ji mojí sestru, kterou on naopak nem l rád.%0

Když bylo Ester patnáct let uměla jí babička, které nemohla jít ani pohřeb, protože žádný pohřeb se nekonal. Strýc udělal kremaci, nebylo žádné rozloučení s babičkou.

š smrt babičky mě vzala hodně. Píizlo mi to, jako kdyby mi uměla máma, byla jsem pak a0 na hrob, kde jsem se s ní rozloučila, zapálila jsem jí svíčku. Ta ztráta mě ovlivnila hodně, nevím jak mámu. Od té doby, co uměla babička jsem byla hodně mimo domov, domů jsem se chodila jen vyspat a najíst. S mámou jsem se moc nechtěla vídat. Po smrti babičky jsme se s matkou jezt víc odcizili.%o

S posledním partnerem se Ester seznámila v roce 2002, po roce známosti se jim narodila dcera. Asi dva roky po narození dcery se začal partner k Ester chovat agresivně. Vulgárně ji urá0el, poni0oval, fyzicky napadal, vynucoval si sexuální styk pod výhrů0kami, nutil ji k sexuálním praktikám, které jí byly nepřijemné. Násilí se často stupovalo, když byl partner opilý. Během tohoto vztahu se Ester postupně přestala stýkat se svými známými, partner nechtěl, aby se chodila bavit, nesměla chodit na návštěvy ke kamarádkám. Po čtyřech letech vztahu Ester našla odvalu a odešla. V současné době bydlí s dcerou v azylovém domě. Partner by rád obnovil sou0ití, Ester v žádném případě vztah obnovit nechce. Partner se jí sna0í vydírat, často jí opakuje, že jí přizná o dceru. Má dojem, že Ester nedostatečně pečuje o dceru, vyvolává konflikty tím, že dceru odmítá matce vrátit po víkendů. Jednou byla povolána policie, jelikož bývalý partner se rozhodl, že matce dceru nevrátí.

Ester při rozhovoru sdělila, že traumatická zkušenost z dětství ovlivnila i její vztah k dceři. Bojí se o dceru, kontroluje všechno u0e v jejím okolí, bojí se, aby se dcera nestala obětí zneu0ívání.

š přistihla jsem se kolikrát, že pozoruji otce méj dcery, jestli jí neublí0uje, jestli není nějak úchylný. Jestli, když se s ní mazlí, je to normální. Dceru se sna0ím

se chránit, protože moje matka mě předtím nechránila. Pozoruji každého chlapa, se kterým se dcera stýká. %

S matkou se Ester stýká, ale má jí za zlé to, že se hodně nechá ovlivnit názory bývalého partnera Ester. Své dce i by ráda dala to, co jí nedala matka.

sě bude mít ode mě navíc lásku a porozumění. Vždy jí vyslechnu kdykoliv, kdykoliv za mnou přijde, že potěbuje pomoc. Budu se jí snažit poradit, budu jenom pro ni, nikdo jiný mě nezajímá. %

Julie

Narodila se v roce 1978 na severu Ruska, kde Oili její rodi e a starší sestra. Oba rodi e pocházeli z Ukrajiny, ale v Rusku, tehdy jezt Sov tským svazu, byl otec Julie v 18 letech odsouzen za kráde0. N kolik let strávil ve výkonu trestu odn tí svobody. Matka Julie byla tehdy t hotná, starší sestra se narodila, kdy0 byl otec ve v zení. Julie si vzpomíná, 0e babi ka jednou mluvila také o tom, 0e matka byla jezt jednou t hotná, porodila dít , které bylo handicapované a matka ho nechala v ústavu. Tohoto sourozence Julie nikdy nepoznala.

sNa Ukrajinu jsme se p est hovali, kdy0 mi bylo p t let. Tam jsme Oili ve starém dom ve m st , tam jsem chodila do M¥ a Z¥, pak jsme se v mých t inácti letech p est hovali do bará ku na vesnici. Babi ka jezdila na návzt vy.%o

Julie na d tství nevzpomíná ráda, bylo to pro ni t Oké období.

sKdy0 na to vzpomínám, chápu pro se máma tak chovala, byla jsem natolik blbá, 0e jsem si mámy nevá0ila, neposlouchala jsem jí, tatínka jsem se bála, proto0e jsem ho musela poslouchat, bil nás. Kdy0 jsme byly malé tak sestru mlátil tak, 0e na zdi byla krev. Musely jsme se svléknout donaha a on nás pak mlátil. Te si ani nedoká0u vzpomenout, za co vzechno jsme dostávaly, t eba za to, 0e zaszt kal pes, 0e není umyté nádobí, kdy0 nem l náladu, v0dycky si nazel d vod. Maminka nem la 0ádnou moc, dostávala nejvíc i za nás za nás. Vid la jsem vzechno od mali ka, kopal do ní nohama, ruce jí lámal, bylo to t Oký, hr za. My jsme se tak bály, 0e jsme nemohly nikomu nic íct. Jednou cht la matka utéct, to bylo jezt v Rusku, odjela ke svým rodi m na Ukrajinu, otec p ijel, zmlátil jí i její rodi e a ekl, 0e zabije i nás, pokud to zkusí jezt jednou. Proto za ala pít, te ji chápu.%o

Juliina matka pila alkohol u0 v dob , kdy byly ob její dcery velmi malé. Julie jí astokrát prosila a p estane a odejde od otce.

slá m la z toho hroznou bolest jako dítě , kdy máma chlastala, trp la jsem tím. Je to trauma, ten pocit dítě te, kdy vidí oOralého rodi e.%o

Bylo jí matky líto a snažila se jí před otcem chránit. To bylo také d vodem k tomu, aby v patnácti letech začala chodit na karate. říká, že si tím zvedla sebev domí a otci se dokázala postavit. Fyzicky bránila tomu, aby zbil matku. Ta pak u Julie vyhledávala pomoc a ochranu, i v dobách, kdy u0 byla Julie dospělá a měla svoje dítě. Starší sestra odešla z domova ve třinácti letech, domov navštívila jenom dvakrát. Julie při rozhovoru uvedla, že vlastně nemá žádné dítě. Otec jí nedovoloval, aby chodila ven, neměla žádné zájmy, nesměla se s nikým přátelit.

sō táta m vychovával jinak, já nem la nic, jiné dítě byly jinak, m ly dítě, já se musela starat o domácnost, šekat na matku v jakém p ijde stavu, jak moc p ijde opilá. Maminka moc nefungovala, já u0 od sedmi let smažila tátovi brambory. V dítě la jsem, že táta p ijde v p t z práce a musí mít jídlo p ipravené, to pak bude klidně jzí. Já si toho vzímala, v0dycky pak mlátil mámu a to jsem necht la. Proto jsem se snažila jsem, abych tomu p edezla, cht la jsem to n jak kontrolovat.%o

Otec v rodině fungoval jako hlava rodiny, byl p ísný, nutil Julii, aby mu v0dy říkala pravdu, od vod oval to tím, že pak bude bita méně . Byl na ní p ísný a tvrdý. Pamatuje si také na to, kdy jí otec začal sexuální obt 0ovat.

sō dítě lal se mnou takový hrátky, dodnes to nesnáším u chlapě . Dovoloval si na mě . Bylo to tak do mých deseti let, pak jsem se mu postavila, začala jsem mu odporovat. Dodnes se nem ůu s chlapem uvolnit, kv li t m hrátkám, komplikuje mi to ůivot. Bylo to t ůký, on m osahával, to m l rád, v0dycky to n jak zaobalil do hry. Mně se to tak nelíbilo, že jsem ho cht la zabít. Maminka si toho vzímala, ale nemohla proti tomu nic dě lat, proto moůná chlastala. Byla be zmocná. On byl tyran. ů .nevím ím to bylo, že jsem se mu v deseti letech dokázala postavit. Snažila jsem se s ním nez stávat o samotě .%o

Od raného dětství cca od dvou měsíců byla Julie v zařízení pro malé děti, neví, zda to byly jesle. Tam byla celý týden, matka si pro ní jednou za týden chodila. Z mateřské školky si ji pak rodiče vyzvedávali každý den.

V rodině nebyla žádná pečující osoba, ke které by mohla mít Julie v dětství vztah. Má za to, že rodiče jí nedávali žádnou lásku. Žádnému z dospělých se nesvětovala, co jí trápí.

sõ mnõ sta ilo promluvit ke hvõ zdám, mluvila jsem sama k sobõ , nikdo jiný by mõ nechápal.%õ

Julie uvedla, že tyto všechny zkušenosti z dětství ji ovlivují dodnes. Jak v intimním životě, tak ve výchově dětí. V osmnácti letech se poprvé vdala, porodila syna. S manželem se rozvedla, poté, když zjistila, že se chová stejně jako její otec. Byl agresivní k ní i k synovi. Nechtěla, aby syn zářoval to, co ona prožívala v dětství. Nelituje toho, že odešla. Po rozvodu se seznámila s dalším partnerem a porodila druhého syna. S partnerem a dětmi odešla do České republiky za prací.

Opět se opakovalo to, co s prvním partnerem. Byl agresivní, v nadměrné míře požíval alkohol a vodil si domů milenky. Julie se tak rozhodla, že tohle nebude snázet, partnera opustila a odešla s dětmi do jiného města. V té době se stala tragická událost, která Julii velmi zasáhla.

sõ maminka umõ ela põ ed 6 lety, to uõ byla jsem dospõ lá a võ echách. Dávám si vinu za její smrt. Ráda vzpomínám na mámu. Když jsem odjížděla do R, máma mõ prosila, abych jí tam nenechávala s tátou, že jí zabije. Já jí tam nechala a odjela. A on jí po roce zabil. Proto se nenávidím já jsem jí võdycky chránila, bydlela poblíõ, ona ke mnõ utíkala, põ espávala u nás, dvakrát jsem to podávala na policii trestní oznámení na tátou, byla jsem na nõ j tvrdá, bránila jsem jí. Fakt jsem se snaõila udõ lat mámõ co nejdív doklady a vzít jí sem do ech, protoõ jsem võ dõ la, že jí tam týrá. On byl tyran. Mnõ jí bylo líto, ale

nedo kala jsem se jí. On ji zabil, proto m to tak bolí. Ztratila jsem mámu. Ztratila jsem ji, moOná se to dalo ud lat jinak, neochránila jsem jí.

Otec odsed l 3 roky, te u0 je zp t. To já nepo ítám za trest. Já jsem v ící lov k, a b h rozhodne o trestu. Nemám právo posuzovat vinu jiného lov ka, to musí B h.%o

Kdy0 odezla od partnera seznámila s mu0em z Ukrajiny, který jí nabídl, Oe u n ho m Oe s d tmi bydlet. Julie tento vztah nepopisuje jako partnerský, ale tento mu0 se k ní choval jako kdyby byla jeho partnerkou. Od za átku Julii omezoval, zakazoval jí chodit do práce, fyzicky ji napadal, poni0oval, vynucoval si sexuální styk pod r znými pohr Okami. Po dobu, co s ním Julie byla, nepracoval, prodával r zné kradené v ci. Sv dky násilí byly i d ti. Starší syn se za al chovat podobn jako Juliin partner. Partner n kdy zamykal d ti do jiného pokoje a Julii zakazoval s nimi po celý den nap íklad komunikovat. Jeliko0 partner u0íval drogy, byl nep edvídatelný. Násilí m lo tendenci se stup ovat, p ed odchodem do azylového domu nemohla Julie v bec vycházet z bytu, d m nechal partner hlídat svými kamarády, kte í také u0ívali drogy. Na oznámení zkoly, kam docházely ob d ti, za ala celou situaci ezit sociální pracovnice z odd lení sociální právní ochrany d tí. D ti byly umíst ny se souhlasem matky do za ízení Klokánek Fondu ohro0ených d tí a Julie byla p ijata do azylového domu pro osoby ohro0ené domácím násilím s utajenou adresou.

sō zkuzenosti z d tství m spíz ovliv ují v mém soukromém Oivot . Já nemohu s nikým být, jsem p íliz tvrdá. Komplikuje mi to Oivot. Ka0dý chlap se se mnou cítí slabzí, chci mít kontrolu nad tím vztahem. Mám strach, Oe by m chlap ovládnul, Oádný chlap v Oivot mi u0 neublí0í a nebude m poni0ovat, proto0e táta m poni0oval.%o

Julie je v azylovém dom skoro t i m síce. D ti jsou stále v za ízení Klokánek, ale Julie spolupracuje velmi intenzivn se sociální pracovnicí z odd lení sociáln právní ochrany d tí na tom, aby d ti mohly být ji0 na Vánoce s ní, v azylovém dom . Bez nich se cítí prázdná, íká, Oe ztrácí smysl Oivota, kdy0 d ti nejsou s ní. P emýzlí i o tom, jak d ti vnímají to, Oe musí být v Klokánku.

Bojí se, aby neudělala nějaké chyby, jako její rodiče, které by ovlivnily děti na zbytek jejich života.

soudím, že s dětmi vidím budoucnost jasněji, po tom všem, čím jsme museli projít. Já jim všechno vysvětluji, pro to všechno bylo, aby se do budoucna nechovaly špatně. Říkám jim pravdu od malička. Vyprávím jim pohádky, které mi nikdo nevyprávěl, to mi ublížilo. Do dospělosti si odnesou, že jsem je naučila mít ráda. Že nezáleží na tom, jak je člověk oblečený, aby si vážily starých lidí, aby milovaly své, i když je někdy zlý. Myslím, že je dobře vychovávat po stránce ublížit - neublížit. Teď mám ale jeden velký strach. Co když onemocním? Co s nimi bude? Mám z toho strach, co když onemocním, co potom. Kdo se o děti postará? Nikoho vlastně nemají.

Kv ta

Narodila se v roce 1985 svobodné matce. Od roku 1986 s nimi bydlel pítel matky. Kv ta má mladšího sourozence o ty i roky. Na d tství si Kv ta píliz nepamatuje. Na otázky z d tství, asto odpovídala, 0e neví, nepamatuje si to. D tství je pro ni tak trochu slepé místo. Matka se je sna0ila zabezpe it po materiální stránce, chodily s mladším bratrem v0dy nejlépe oblékaní. Od dvou let byla v jeslích. asto jezdili s nevlastním otcem na zájezdy. Matka jim koupila vzechno, co cht li, byla punti ká ka, hodn pracovala. Nikdy se jí jako dít nesv ovala, bála se. P esto ji byla matka bli0zí ne0 otec. S bratrem prý hodn zlobili. Kdy0 Kv ta neposlouchala a vztekala se, sprchovali ji rodi e studenou vodou.

s0 kdy0 jsem byla nemocná, tak se o m rodi e starali. Já jsem hlavn onemocn la, kdy0 jsem m la n kam jet bez mámy. Dostala jsem hore ky, nemohla jsem jet t eba na zkolu v p írod . Máma nebo nevlastní otec pak se mnou byli doma.%0

s0 ona pak sko ila z okna a já pak zla k vlastnímu tátovi, o kterém jsem do té doby v bec nev d la. Máma sko ila z okna, kdy0 mi bylo 7 let. Vlastní otec m nikdy do té doby nekontaktoval, nechal prý mám byt. Máma mi o n m nikdy nevypráv la. Ona se pokusila skokem z okna o sebevra0du, já jsem se jí na to nikdy neptala, ale snad to bylo kv li n jakému chlapovi. Ona pak byla asi m síc v komatu.%0

Nevzpomíná si jak se to událo, ale pamatuje si, 0e byla u soudu, kde soudci sd lila, 0e chce k vlastnímu otci. Matka se s odchodem dcery necht la smít, sd lila jí, 0e jestli odejde, tak u0 se nemá vracet, 0e s ní nebude mluvit. Kv ta byla soudem sv ena do pé e vlastního otce a odezla k n mu. Otec 0il s osmnáct let starzí pítelkyní. S matkou se Kv ta nestýkala a0 do svých sedmnácti let. Matka se jí po celou dobu nesna0ila kontaktovat, roztrhala prý vzechny Kv tiny fotky z d tství.

Vztah s otcem popisuje Kv ta jako docela dobrý. Co chtěla, to si vynutila. Upoutávala na sebe pozornost. Otec jí často vyhrožoval tím, že jestli bude dál zlobit, dá jí do dtského domova nebo se vrátí k matce. Otec hodně pracoval. Když přišel z práce, učil se s Kv tou do zkoly, a to třeba i ty i hodiny denní. Dle její slov, to bylo hrozné. Otec vyadoval, aby vše bylo perfektní, když udělala chybu, musela naplnit celý úkol přepsat. Stále jí opakovat, že nic nedokáže, že se musí zlepšit atd. V deseti letech začala Kv ta chodit na dtskou psychiatrii. Byla nezvladatelná a hyperaktivní. Dělal prý dvacet v cí najednou. Dostal a léky, které o vzem neúčivala, ani otec to nekontroloval.

Od třinácti let Kv ta utíkala z domova. Vadilo jí, že nikam nesmí, musela se jenom učít. O víkendu mohla být s kamarády jenom dvě hodiny. Otec jí zábavu zakazoval. Často bylo po ní vyhlázeno celostátní pátrání. V patnácti letech utekla z domova a k otci se už nevrátila. V té době navštívila její st ední zkolu, kterou nedokončila. Odešla ke svému příteli, bydleli v hotelu jeho otce.

„Bylo to zlé. Tam se i st ílelo, často tam byla policie, tam bylo furt něco. Bydleli tam Ukrajinci a takovýchle lidí, bylo to hrozné. Pořád tam byla zásahovka. S ním to bylo hrozné, vzude byly jehly. Já jsem chodila do zkoly. Po měsíci jsem poslala telegram z pozty, která byla asi tři kilometry od místa, kde jsme bydleli. Otci jsem napsala, že jsem v požádku, kde jsem, co je se mnou. Pak tam táta přijel s policií, taky děda a strýc a odtáhli mě domů a já jsem zase utekla. St ední zkolu jsem nedodělala, ot hotněla jsem. Dítě je u svého otce, u toho bývalého přítele, on přestal brát drogy. Nestýkáme se. Dítě neví, že jsem jeho matka, myslím, že je to takhle lepší. Nebyla jsem na rodičovství připravená. První těhotenství bylo hrozné, úplně nevím, my se pořád st hovali, přítel byl na drogách, nepracoval. S dítětem jsem byla asi tři měsíce doma, porodila jsem ho, když mi bylo skoro sedmnáct, pak jsem začala chodit do práce a od partnera odešla. Žádku jsem nedodělala.“

Po odchodu začala Kv ta žít s novým partnerem. Také začala užívat drogy. Přítel je užíval také. Bylo jí líto, že bývalý partner si vysoudil náze dítě. Uvádí, že to bylo pro ni velmi těžké období. S rodiči se vůbec nestýkala, ztratila dítě.

Kv ta užívala p l roku pervitin, ze závislosti se dostala pomocí svého kamaráda a jeho matky. Užívání drog jí hodně ublížilo. Říká, že se málem zbláznila, psychické následky má doposud. Nyní cítí k drogám odpor, má z nich strach.

Partner byl od začátku vztahu velmi agresivní, bil Kv tu, vyhrožoval jí smrtí. Zakazoval jí samotné kamkoliv chodit. Jednoho dne, poté co jí bývalý přítel surově zbil, ho Kv ta bodla nožem. Policie tento incident vyšetřovala jako pokus o vraždu, pak jako těžké ublížení na zdraví, ale nakonec přítel nedal souhlas s trestním stíháním.

Za dva roky nastoupil partner do výkonu trestu odnětí svobody na tři roky. V době, kdy byl partner ve výkonu trestu se Kv ta vdala a otčím byla. Manžel nebyl biologickým otcem dítěte. Tím byl jiný partner Kv ty, který uznal otcovství. Po krátké době se Kv ta s manželem rozvedla, nebyla spokojená, násilí se v manželství neobjevilo. Po rozvodu pracovala Kv ta v kasinu, pivod lávala si tak k rodičovskému příspěvku. Pracovala v noci, dítě hlídala placená chůva.

Poté, co se bývalý partner vrátil z vězení, obnovili společné soužití. Po třinácti dnech ji ale znovu fyzicky napadl a Kv ta odešla do azylového domu s utajenou adresou. Podala na něj trestní oznámení, které policie vyhodnotila jako přestupek. V azylovém domě je doposud.

S matkou Kv ta komunikuje přibližně posledních pět let. O urovnání vztah mezi ní a matkou se zasloužil partner matky, kterému je vděčná, že je zase sblížil. Vztah s matkou je ale, dle Kv ty náročný.

sõ máma mi třeba píše, že jsem urážka na drogách, že jsem hubená. Pak mi napíše, že nám zkažila život. Teď se se mnou zase nebaví, kvůli jejímu dnešnímu příteli. Nevím proč. Možná proto, že mě j bývalý přítel napadl matky přítel. A matky přítel mi pak vyhrožoval. V době, kdy jsem šla s přítelem, mě nepustil ani na krok, ani s kožem, natož, abych mohla jezdit za rodiči. S tátou se stýkám. Rodiči jsem si jako dítě a v pubertě nevážila, házelo to se mnou dobře. Vlastně jsem si nevážila nikoho a nikoho. Teď nevím, jestli si jich vážím. Jsem

*si v doma, Oe ten Oivot jsem si takovýhle ud lala sama, Oe si za to m Ou sama.
Oni to se mnou mysl eli dobre, táta ur it .%*

Kv ta jak uvedla, si z d tství neodnesla nic. Vzpomínky na d tství má hodn
zablokované. Ve výchov se snaOí d lat právě opaky, neO co d lali rodi e.

*sO cht la bych, aby bylo moje dít zabezpe ené, aby m lo peníze. No, nemusel
by si je vyd lat, hlavn aby je m l. T eba aby je vyhrál, zd dil. Peníze jsou
vzechno. Žádné jiné p ání pro n j nemám.%*

Tereza

Tereza se narodila v roce 1988. Otec s matkou nikdy neuzavřeli manželství. Má ty i sourozence, s tím, že nejstarší sestra je nevlastní. Tereza se narodila jako třetí nejstarší. Vzpomíná si, že se hodně hovali, hlavně kvůli tomu, že rodina nebyla schopna platit v nich kterých letech nájem. Proto také často mnila zkolou. Soud rozhodl, že Tereza a její bratr budou mít soudní dohled. Když jí bylo osm let, byla spolu s mladším bratrem umístěna na soudem do dětského domova. Zanedbávali s bratrem zkolou, nebavila je. Také prý byli nevladatelní. Matku neposlouchali. Otec často nebyval doma. Do dětského domova je odvezli sociální pracovníce rovnou ze zkolou.

„Má matka nás často navštěvovala. Táta za námi nikdy nebyl. Pak mi to bylo líto ze strany táty, že o nás nebojoval jako máma. Po roce a půl nás sociálka pustila domů.“

S matkou si byla Tereza v dětském blízkosti ne s otcem. Vztah s matkou přesto popisuje jako ne příliš blízký. Matka jí nikdy nepohládila, nedala pusku, nečetla pohádky, nevětila se s Terezou do zkolou. Dle Terezy byla matka hodně nevšímavá. Tereza má také za to, že rodina upřednostovala její sourozence.

„S mámou to bylo spíše jenom takový, že nás vychovávala, nebylo tam žádný svobování, žádný kamarádství, žádná pomoc, bylo to jenom takový starání se o nás. Máma nechodila na žádné schůzky, na to ona nebyla, to ona zanedbávala. My jsme si s bráchou dělali, co jsme chtěli. Ona nebyla žádná. Já jsem se jí nesvětovala, spíše sestřím.“

„Má sestra byla nevlastní, takže byla takový chudák, druhá byla starší než já, tak byla líp přijímaná, brácha byl jediný kluk. Já jsem všechno odházela, když se něco stalo, tak jsem za to mohla já. Rodina upřednostovala sourozence, nebyla jsem úplně odmítaná, ale moji sourozenci na tom byli lépe.“

Tereza vyrůstala v rodině, kde bylo domácí násilí. Otec často fyzicky napadal matku, ponižoval jí, deptal. Děti často prosily matku, aby otce opustila. Bály se ho, bály se také o ni. Matka s dětmi odešla několikrát, ale vždy na krátkou dobu

a pak se vrátila. Tereza matku popsala jako slabou a málo odvá0nou ud lat n jaký zásadní krok. Otec byl v rodin ten, kdo ud loval tresty. Byl hodn p ísný. Bu d ti zbil nebo je nechal n kolik hodin kle et v kout s nata0enýma rukama a s kní0kou na nich.

sõ s tátou to bylo v bec takovýõ Figuroval jako hlava rodiny. Znamenalo to, 0e se stará o jídlo, o zaplacení nájmu atd. M l hlavní slovo, m ly jsme z n ho strach, musely jsme ho poslouchat. Rozdával tresty, kdy0 nebyl doma, tak jsme byli zlobivý s bráchou, kdy0 p izel dom , tak jsme v d li, 0e je to blbý, 0e nám dá trest. S ním nebyla mo0ná 0ádná komunikace, jenom kdy0 m poslal nakoupit nebo tak. Byla to úpln nulová komunikace. Táta r zn mlátil mámu, my jsme cht ly, aby ho máma opustila. Bránily jsme mámu. M li jsme mu to za zlý, nám to vadilo. Na pár dní ho v0dycky opustila, pak se vrátila. M mlátil hodn , pou0íval fyzické tresty. Bráchu ob as, ten byl v d tství operován, tak m li o n j strach, já jsem to v zechno odnázela.%o

sõ jednou, to bylo ve er, to jsme spaly. Vzbudily jsme se, proto0e jsme slyzely hrozný hluk, spadla váza a vid ly jsme jak ji tam táta mlátí, bylo to hrozný. Máma pak byla operována pusou, proto0e ji hrozn moc zmlátil. Já s ním dote nemluví, nechci.%o

P i rozhovoru Tereza uvedla, 0e to jaký byl táta, jí hodn ovlivnilo. Nikdy si necht la najít mu0e, který by se mu podobal. Z domova odezla ve svých osmnácti letech. Nast hovala se ke svému partnerovi a jeho rodi m. S partnerem se seznámila ve svých patnácti letech. St ední odborné u ilizt nedokon ila, ot hotn la. Kdy0 byla Tereza t hotná, za al partner u0ívat pervitin a být agresivní, vyhro0oval jí fyzickým napadením, poni0oval ji, vulgárn ji urá0el. V t hotenství ji také poprvé fyzicky napadl. Po roce sou0ití se jim narodil syn. Rodi e partnera Terezu obvi ovali, 0e ona m 0e za jeho agresivní chování. Žili jen z rodi ovského p ísp vku. Tereza sta ila v0dy jen koupit pleny pro syna, ostatní peníze ji vzal partner, a prohrál je na automatech. Žili jenom z toho, co jim dali jeho rodi e. K poslednímu napadení dozlo p ed osmi m síci, kdy ji fyzicky napadl partner společ n se svými rodi i. Vyhodili ji bez syna

z bytu. Tereza musela p i volat policii, která umo0nila Tereze vstup do bytu a získání syna zp t. Tereza odezla i se synem do azylového domu. Partner se jí sna0il kontaktovat, sliboval, 0e u0 jí nikdy neublí0í. Jeho rodina vyhro0ovala Tereze tím, 0e pokud se nevrátí, najdou si jí a zabijí ji i jejího bratra. Tereza má z partnera i jeho rodiny stále velký strach. Bojí se, 0e by jí mohli p i pravit o syna.

s0 íkala jsem si, 0e takovýho chlapa jako je táta si nikdy nenajdu, to jsem si íkala. Že to nechci, a pak s podobným mám dít .%

Po p íjetí do azylového domu uva0ovala o tom, 0e se k partnerovi vrátí. Neda ilo se jí ukon it vztah, m la strach, 0e to sama s dít tem nezvládne. Kv li synovi se k partnerovi nevrátila, nechce, aby syn vyr stal v tom, v em vyr stala ona.

s0 hodn v cí nechci praktikovat v í synovi. Chci, aby v0dycky mohl za mnou p íjít. Chci d lat vzechno to, co moje máma ned lala. Chci se s ním mazlit, mluvit s ním. Chci, aby si pamatoval, 0e jsem mu dávala hodn lásky.%

Blanka

Narodila se v roce 1979 v úplné rodině. Má staršího bratra. Rodiče Ojji spolu doposud. Rodina bydlela v domku u rodičů matky, se kterými ale neměli moc dobré vztahy, a tak se přestěhovali do panelového domu ve stejném městě. S prarodiči se moc nestýkali. Jen otec matky se o vnoučata více staral, vodil je do školky, připravoval jim svačiny. Blanka popisuje svoje dětství jako celkem zastřené, i když jí hodně v cí chybělo. Vždy srovnávala s ostatními dětmi, co je v jejich rodinách jiného. Záviděla jim například dárky nebo společné výlety s rodiči. Pamatuje si na to, že rodiče často opakovali, že nemají peníze, z toho důvodu nosila oblečení, které po nikom z dětí. Ale vždy přitom měli zpravidla kovovou elektroniku a otec vynakládal nemalé finanční prostředky na své zájmy, především na sportovní létání. S matkou si byla Blanka velmi blízká. S tou se mazlila, matka ji chovala. Blance je velmi líto to, že se s ní rodiče nepřípravovali do školy. Od první chvíle si musela vše připravovat sama, neměla s kým psát domácí úlohy. Myslí si, že kdyby se jí rodiče alespoň chvíli vnovali, nemusela by se vzít, co souviselo se školou, vypracovat sama. S otcem si chtěla být také blízká, ale to se nepodařilo, byl velmi citově chladný. Má pocit, že neměla otce jakého potřebovala.

sõ já mamku v Odycký hrozně milovala a miluji do dneška. Když se řekne máma, tak se mi chce brečet, má to pro mě velký význam. Když se moje láska nikam ztratila, řekla třeba, že jede v tolik a tolik a nepřejela, tak jsem měla obrovský strach, že o ní nepůjdu. Bála jsem se, co by se s mámou mohlo stát. Kdybych měla přijít o mámu v dětství, tak to snad ani nepřejiji. Byla to ta jistota, která pro mě měla být.

sõ hrozně mi chyběl otec. Že s námi nikam nejezdil, nechoval se tak jako jiní otcové. Nikdy se mnou nikam nešel, nehrál si se mnou, nešel se mnou. Mladý zaměstnání, tvrdil že má druhé zaměstnání právě kvůli tomu, že nemáme peníze. Myslím, že byl takhle vychovaný. Neumím vám dát lásku. Já si tu jeho lásku celé dětství vynucovala, za všechno jsem mu byla vděčná. Ale když si vzpomenu, tak nedělal nic jiného, neříkal, že jsem úplně blbá, hrozná, že mě nerozumím a nic nedokážu.

Otec penechával výchovu dítí na matce. Sám měl koníky, kterými trávil veškerý volný čas. Otcem se cítil a odmítána.

sõ uv domila jsem si to tehdy, to jsem byla opravdu malá holka, na společné oslavě. Mám o deset let mladší sestřenic, a když jsme byli na té oslavě, tak tam byl starší bratr mého otce, táta sestřenice. Ten vztah mojí sestřenice a jejího otce byl úplně jiný. Na té oslavě po svém otci sestřenice lezla, on jí zimral, mazlil se s ní, a když jsem se chtěla jít přiblížit k otci, tak on mi říkal: snelez po mě, neomezuj mě. Bylo mi to líto. Tam jsem si uv domovala, že to mě být jinak. Nevím, proč se otec tak choval, myslím, že mu to přišlo normální.

V pubertě měla Blanka pocit, že jí nikdo nerozumí. Bratr odešel na internát, ona zůstala s rodiči sama. Otec nejdříve chtěl, aby zšla také na internát, ale odloučení od matky v té době Blanka nezvládla. Změnila proto zkol, aby mohla bydlet doma. V sedmnácti letech se zamilovala a odešla bydlet ke svému partnerovi k jeho rodičům. Vztah s rodiči se tehdy hodně změnil. Komunikace mezi dcerou a rodiči vážla. V jejím životě v té době hrál velkou roli pervitin a heroin.

sõ pamatuji si jednu věc, kterou mi máma nikdy nevyetla, a za to jsem jí vděčná. V den mých osmnáctých narozenin jsme stanovali s partou kousek od města. Máma tam přijela a prosila mě, abych s ní jela domů, že tam má připravený dort a dárky. Já jsem jí zřetovaná ekla, že s ní nikam nikdy nepojedu, a táhne, že si nemáme o něm povídat. Máma tak se slzami v očích sedla do auta a odjela. Jsem jí hrozně vděčná. To, že jsem se z toho dostala vděkým jim. Protože oni mě nakonec odtáhli domů, izolovali mě, dokonce mamka šla s mojí obvodní lékařkou, že když nepomůže domácí azyl, tak mi vyjednala přijetí do léčebny. Nazastí jsem si s tím nezahrávala velkou dobu, abych se toho nedokázala zbavit. Drogy jsem brala asi rok a poslední dva měsíce to bylo nejhorší. Zbavila jsem se toho zdárně. K drogám jsem se dostala kvůli partě a taky tak trošku to bylo zázemím domova, prostě utíkáte.

Blanka se vdala za partnera v devatenácti letech. Po roce ot hotn la, ale na toto období nemá dobré vzpomínky. Z man0ela se stal alkoholik a gambler. Dvakrát musela Blanka do nemocnice, aby dítě donosila. Ve dvaceti letech porodila dceru. Narozením dcery se vztah s rodi i zm nil, prohloubil se. Mohla s matkou op t ezit problémy, sv ovat se jí. I s bratrem si byli bli0zí. Blanka se s man0elem po p ti letech rozvedla. Bývalý man0el je v sou asné dob ve výkonu trestu odn tí svobody. Krátce po rozvodu se seznámila s novým partnerem, u kterého i s dcerou za aly bydlet.

Partner, povoláním policista, Blanku poprvé napadl v prvním m síci jejich vztahu. Choval se k ní i okolí arogantn , pochází z rodiny, v ní0 se vyskytovalo domácí násilí. Jezt p ed jejich seznámením byl jednou odsouzen podmín n za ublí0ení na zdraví. Výpady partnera v í Blance se stup ovaly v souvislosti s mírou po0itého alkoholu. V posledním p lroce ji partner napadl asi t ikrát. D sledky útok má Blanka zdokumentované, kléka i vzak nezla. Partner si nep ál, aby se vídala s p áteli, zákazy vzak neformuloval výslovn , poslužnosti dosáhl spíše manipulací. Dcera byla sv dkem násilí. Dle Blanky nem l partner k dce i v elý vztah, neprojevoval k ní náklonnost. Prost ednictvím dcery Blanku vydíral a týral. Mluvil o ní jako o spratkovi, kterého má kdo ví s kým. Blanka navzt vuje ji0 sedm m síc psychiatra kv li depresím, dcera byla n kolikrát u d tské psycholo0ky. Vy ítá si, 0e dceru p ivedla do takového vztahu, má pocit, 0e m la poznat to, 0e se bude partner chovat násiln hned po první face. Blanka se nakonec rozhodla, 0e partnera opustí. Odezla, nazla si byt ve stejném m st . Partner ji vyhledal, opakovan jí vyhro0oval a fyzicky napadl. Proto se rozhodla odejít do azylového domu daleko od m sta, ve kterém 0ili. V sou asné dob je stále v azylovém dom .

sō zkuzenosti z d tství ovliv ují moji výchovu dcery. Doufám, 0e v pozitivním. Byly r zné chyby a nedostatky, které zp sobili rodi e, i kdy0 si to t eba neuv domovali. Ka0dý rodi d lá pro své dítě to nejlepzí, sna0ím se holce vynahradiť vzechno to, co jsem nem la já. Kolikrát vím, 0e toho d lám a0 moc, m la bych najít ideální st edō není na to p íru ka, d lám co m Ou, sna0ím se být d sledn jzí, vedu jí k ádu, disciplín , aby m la koní ky, mohla na tábory.%o

S rodi i se Blanka v sou asné dob stýká. íká ale, 0e jezť p ed p l rokem byl vztah s rodi i lepší. Otec u0ívá antidepressiva, prý je pro n j situace s dcerou velmi zát 0ová. Dle Blanky, má matka také n jaké psychické problémy, u0ívá n jaké léky. Blanka rodi e navzt vuje, vnu ka u nich tráví víkendy, prázdniny, má prarodi e ráda. P esto komunikace s rodi i poslední dobou není dobr á.

sõ kdy0 se pohádáme, jde mamka a polyká p ede mnou léky, abych v d la, jak moc jí ublí0uji. Od té doby, co jsem pr y od partnera, se m nikdy nezeptala, jak se cítím, co se mi honí hlavouõ .Po ád jen ona, mluví se jen o jejích problémech, jako kdybych já 0ádné nem la. Komunikace s tátou je nulová. Máma m prosila, abych se s ním udob ıla. V0dycky jsem to byla já, kdo se udob oval, odprozoval. Tentokrát po kám dokud táta neud lá vst ícný krok. Já jsem rozhodnutá, 0e první krok neud lám, i kdybych s ním do konce 0ivota nem la mluvit. Te mám finan ní problémy, p j uji si od kamarádek. U0 jenom od kamarádek. P j ovali mi i rodi e, tedy hlavn mamka. Oni mi te vy ítají, 0e do m vlo0ili tolik pen z a já jsem nevď náõ já vím, 0e jim dlu0ím peníze, je mi to líto, 0e mi to neustále p ipomínají. Jednou z v cí pro jsem odezla od partnera byly práv vý itky a oni te d lají p esn to, co on. Neustále opakují, 0e mi to nevy ítají, jenom p ipomínají. Nemyslím, 0e mi to musí p ipomínat, proto0e já ka0dou noc usínám s v domím, co vzechno jsem nedokázala, komu dlu0ím, tohle jsem zvorala, 0iju tam kde 0iju, schovávám se p ed n jakým maniakem, který je schopný m zabít, s vý itkami co jsem zp sobila dce i. Já u0 te doká0u íct stop, já u0 to nechci za0ívat.%õ

7.4 Zpracování získaných dat a údaj , jejich interpretace a explanace, po adí podle jednotlivých díl ích cíl ýzkumu

1. Vztah s pe ující osobou v d tství je negativn ovlivn n násilným chováním otce.

Násilí mezi rodi i má na d ti, sv dky i p ímé ú astníky, velmi neblahý vliv. N kte í rodi e 0ijí v iluzi, 0e o násilí d ti nic netuzí. Jde o pouhou iluzorní p edstavu. Záva0nost dopadu na psychiku d tí je závislá na povaze a intenzit domácího násilí, na jeho frekvenci a délce trvání, na v ku asistujícího dít te, na povaze asistence dít te, na emocionálním vztahu dít te k násilné osob a ohro0ené osob . P t respondentek vyr stalo v rodin , kde byla matka ohro0ená domácím násilím. Dv další popisují, 0e neza0ily fyzické útoky otce na matku, ale otec matku poni0oval, hledal r zné záminky k tomu, aby mohl vyvolávat konflikty. ty i respondenty uvedly, 0e se matku sna0ily chránit p ed násilím otce, i p es to, 0e matku vnímaly jako chladnou, nevšímavou, tu, která jim neposkytovala dostatek láskyplné pé e. Žest respondentek uvedlo, 0e si byly v d tství bli0zí s matkou, jedna s nevlastním otcem a jedna neuvedla ani jednoho z rodi í ani jiného dosp ílého jako osobu blízkou. Pro ka0dého, kdo je sv dkem i p ímým ú astníkem domácího násilí je tato situace velmi zát 0ová. U sedmi z osmi respondentek se m 0eme setkat s tím, 0e jim matka nikdy nepomohla tuto zát 0ovou situaci zpracovat. N které respondentky mají také zkuzenosti s tím, 0e jejich matka byla t 0ce fyzicky zran ná, m ly strach o její 0ivot. Otec tedy byl ten, který ohro0uje jejich vztahovou osobu a byl p vodcem úzkosti ze ztráty bezpe í. Matka, které je ohro0ována násilím, postrádající podporu ve svém ok olí nem 0e dostate n vyvolávat u dít te pocit jistoty.

ŠKdy0 na to vzpomínám, chápu pro se máma tak chovala, byla jsem natolik blbá, 0e jsem si mámy nevá0ila, neposlouchala jsem jí, tatínka jsem se bála, proto0e jsem ho musela poslouchat, bil nás. Kdy0 jsme byly malé tak sestru mlátit tak, 0e na zdi byla krev. Musely jsme se svléknout donaha a on nás pak mlátit. Te si ani nedoká0u vzpomenout, za co vzechno jsme dostávaly, t eba za to, 0e zazt kal pes, 0e není umyté nádobí, kdy0 nem l náladu, v0dycky si

nazel d vod. Maminka nem la Oádnou moc, dostávala nejvíc i za nás za nás. Vid la jsem vzechno od mali ka, kopal do ní nohama, ruce jí lámal, bylo to t Oký, hr za. My jsme se tak bály, Oe jsme nemohly nikomu nic íct. Jednou cht la matka utéct, to bylo jezť v Rusku, odjela ke svým rodi ěm na Ukrajinu, otec p ijel, zmlátil jí i její rodi e a ekl, Oe zabije i nás, pokud to zkusí jezť jednou. Proto za ala pít, te ě ji chápu.%o

Tato hypotéza byla potvr zena.

2. Zkuýenost s násilím v primární rodin ě ovliv ůje zásadním zp sobem partnerské vztahy v dosp ělosti.

Jak bylo uvedeno výze 5 respondentek má zkuzenosti s násilím z primární rodiny. Ema uvedla, Oe zkuzenosti z d tství ji nijak neovlivnily, za d tství m spálila mosty. Co ovlivnilo výb r partnera, bylo znásiln ění v osmnácti letech. Hana, Ester, Julie byly sexuáln ě zneu0ívány svými nevlastními, v p ípad ě Julie vlastním otcem. P ěi rozhovoru uvedly, Oe tato zkuzenost je hodn ě ovlivnila. Vzechny shodn ě vypov d ly, Oe matka v d la o obt 0ování, p esto dcerám tyto matky nepomohly. Pro tyto 0eny to byla ztráta d v ry, m ly pocity zlosti, nenávnosti. P ěi sexuálním zneu0ívání jde o p ekro ení mezigenera ěních hranic, pozkozující jednání bez zance pro dít ě vyrovnat se s danou situací. Tyto 0eny, mají také zkuzenost s tím, Oe se se svým problémem sv ěily jiným dosp ělým osobám, v tzinou matce, ta vzak odmítla situaci ezit. Sexuální zneu0ívání je tak spojeno se strachem, bolestí a bezmocí. Vzechny respondentky, které byly svým otcem zneu0ívány ěi obt 0ovány, uvedly, Oe násilný partner si vynucoval sexuální styk ěasto pod r znými výhr 0kami, po0adoval sexuální praktiky, které nebyly ob ěti p íjemné.

Ester - sTato zkuzenost m ě ovlivnila natolik, Oe v dosp ělosti nevydr0í s Oádným mu0em p íliz dlouho. Poslední vztah trval ty i roky, a byl nejdelší. P ed tímto vztahem byly jen krátkodobé známosti, které trvaly nanejvýz m síc. Po m síci mi mu0i za ali být nep íjemní, nevydr0ela jsem s nimi. Myslím, Oe je to kv ěli tomu, co jsem za0ila s nevlastním otcem.%o

Julie - *š Dodnes se nem ůu s chlapem uvolnit, kv li t m hrátkám, komplikuje mi to ůivot. Bylo to t ůků, on m ōsahával, to m l rád, v ůdycky to n jak zaobalil do hry. Mn se to tak nelíbilo, ůe jsem ho cht la zabít. Maminka si toho vzímala, ale nemohla proti tomu nic d lat, proto moůná chlastala. Byla be zmocná. On byl tyran ō %*

Tereza - *š íkala jsem si, ůe takovýho chlapa jako je táta si nikdy nenajdu, to jsem si íkala. ůe to nechci, a pak s podobným mám dít .%*

Blanka - *š hrozn mi chyb l otec. ůe s námi nikam nejezdil, nechoval se tak jako jiní otcové. Nikdy se mnou nikam nezel, nehrál si se mnou, neu il se se mnou. M l dv zam stnání, tvrdil ůe má druhé zam stnání práv kv li tomu, ůe nemáme peníze. Myslím, ůe byl takhle vychovaný. Neum l nám dát lásku. Já si tu jeho lásku celé d tství vynucovala, za vzechno jsem mu byla vd ná. Ale kdy ů si vzpomenu, tak ned lal nic jiného, ne ů íkal, ůe jsem úpln blbá, hrozná, ni emu nerozumím a nic nedoká ůu.%*

Tato hypotéza byla potvrzena. Respondentky uvád ly vliv negativních zkuzeností z d tství hlavn na oblast intimního ůivota.

3. ůeny Ě ob tí domácího násilí prožívaly v d tství vztah k matce jako kombinaci mezi lítostí, zlostí a zklamáním, tyto pocity jsou p ítomné i v dosp losti.

Sedm respondentek vypov d lo, ůe si byly bli ůzí v d tství s matkou. Jedna s nevlastním otcem. U ob tí domácího násilí se m ůeme setkat s citovým zmatkem k pe ující osob v d tství. V pr b hu dospívání a dosp losti se vztahy r zn prom ují. Matky asto trpí násilnostmi svého man ůela nebo partnera. Respondentky uvedly, ůe se matce p íliz nesv ōvaly, kdy ů se na ni obrátily s ůádostí o pomoc, matka jim neposkytla dostate nou oporu a podporu. Respondentky spíze matku litují, bojí se o ni. U n kterých d tí se m ůeme setkat také s tím, ůe svou matku nenávidí za to, ůe s násilným otcem z stávají.

U p ti respondentek se m 0eme setkat s t m, 0e b hem dospívání nebo t sn p ed plnoletostí z domova odezly, s matkou se v té dob hodn odcizily. Byly také svými bývalými partnery asto izolovány od svého okolí, byl jim vy ítán kontakt s rodinou. Ve v tzin p ípad dojde k úplnému p eruzení kontaktu, který se jen velmi pomalu obnovuje. Zde také hraje roli to, 0e rodi e nebo blízké okolí nev í ob ti, 0e odejdou od násilného partnera a situaci budou ezit. N kdy se také setkávám s t m, 0e odmítají pomoci svým dcerám.

Ema . popisovala vztah s matkou jako blízký, kamarádský. Matce má za zlé, 0e nezasáhla, kdy0 otec sexuáln zneu0íval Eminy mladší sestry. Ve vztahu byly velké zm ny b hem dospívání a dosp losti. Ema matku p t let nevid la, nestýká se. Vadí ji, 0e p ed ní zav ela dve e, kdy0 pot ebovala pomoci.

Hana . s matkou si byla bli0zí. Matka se jí nezastala, kdy0 byla nep im en fyzicky trestána, nepomohla jí, kdy0 se jí sv íla s t m, 0e jí nevlastní otec sexuáln obt 0uje. Matku se sna0ila bránit p ed násilným chováním otce, mrzí ji, 0e jí matka nikdy nepod kovala. V dosp losti se s matkou odcizily, Hana m la na matku zlost, fyzicky ji napadala.

Anna . bli0zí vztah s matkou. Bylo jí matky líto. V dospívání se s matkou odcizily, Anna byla na internát a dom necht la jezdit. Po narození dítěte se vztah s matkou zlepzil, ale v sou asné dob je op t naruzen.

Ester . byla si bli0zí s nevlastním otcem, do doby ne0 ji za al sexuáln obt 0ovat. Matka byla chladná, Ester se cítila matkou odmítána. Má na ní zlost, 0e jí neochránila p ed obt 0ováním. Více se odcizily po smrti matky matky, kterou Ester vnímala jako náhradní matku. Ester se s matkou stýká velmi z ídka, tvrdí, 0e její matka je ovliv ována názory bývalého násilného partnera Ester.

Julie . bli0zí vztah s matkou. Nevá0ila si jí, bylo jí líto matky. Matka alkoholi ka. Julie matku prosila, a odejde, p estane pít alkohol. Viní se za to, 0e matku neochránila p ed otcem, který ji zabil.

Kv ta . blíží vztah s matkou do doby, než se matka pokusila o sebevraždu. Pak došlo k odcizení, Kv ta byla v péči otce. Ze strany matky došlo k citovému vydírání, nepárala si, aby Kv ta odešla k otci. Když odešla, matka s ní skoro osm let nekomunikovala. Kv ta uvedla, že si nikoho z rodičů neváží, neví, jestli to ano. Vztah s matkou popisuje v dospělosti jako snahu houpat se.

Tereza . byla si s matkou blíží než s otcem, přesto popisuje, že moc blízký vztah neměla. Matka se o ní příliš nezajímala, o děti se nestarala, a to bylo důvodem umístění do dětského domova. Matky jí bylo líto, bála se o ní. Když Tereza porodila dítě, vztah s matkou se zlepšil.

Blanka . byla si blízká s matkou. *„S já mamku vždycky hrozně milovala a miluji do dneška. Když se někde máma, tak se mi chce brečet, má to pro mě velký význam. Když se moje láska někde ztratila, řekla třeba, že jede v tolik a tolik a nepijela, tak jsem měla obrovský strach, že o ní půjdu. Bála jsem se, co by se s mámou mohlo stát. Kdybych měla přijít o mámu v dětství, tak to snad ani nepředpokládám. Byla to ta jistota, která pro mě měla být. V současné době se cítí být matkou citově vydírána. Má pocit, že se vztah s matkou změnil, když na to pohlédne zpět, má za to, že si vztah s matkou v dětství idealizovala.*

Tato hypotéza byla potvrzena.

4. Děti obětí domácího násilí zažívají ve svých partnerských vztazích strach podobný tomu, který prožívaly v dětství - strach z otce a jeho násilného chování.

Ema . při rozhovoru uvedla, že její zkušenosti s otcem v dětství neovlivnily, z otce neměla strach.

Hana . začala nepříjemné trestání ze strany nevlastního otce, o vlastním otci se dozvěděla až v osmi letech. Nevlastnímu otci má za zlé, že jí v dospívání

sexuální obtíže, měla z něho strach. Bývalý násilný partner ji vyhrožuje i po rozchodu, skrývá se před ním.

Anna . z otce měla jako malé dítě strach, říká, že když byl doma otec, změnila se atmosféra, doma bylo slyšet se předcházet verbální agresi otcem různými strategiemi a také tím, že pomáhaly matce. Tvrdí, že se v minulém vztahu chovala jako její matka. Násilný partner se dle Anny choval podobně jako její otec.

Ester . tato jediná respondentka si byla s otcem v blízkosti i s matkou. Ve třinácti letech ve vztahu došlo k zásadní změně . Poté, co ji otec sexuálně obtíže, pocívala k němu Ester zlost a nenávisť. Tyto podobné pocity má také k partnerovi, který se choval násilně .

Julie . měla velký strach z otce, snažila se předcházet násilí, jí v blízkosti převzala zodpovědnost za chod domácnosti. Nahradila tak matku, která nefungovala. O otci tvrdí, že byl tyran. Sexuální obtíže od osmi do deseti let. Násilí se objevilo ve všech partnerských vztazích. Když viděla násilné chování svých partnerů k dětem, připomnělo jí to chování vlastního otce.

Kveta . neměla strach z otce. Vlastního otce poznala v sedmi letech, do té doby nevěděla, že ji vychovává nevlastní otec. Kveta si vzala, co chtěla, svydupala . V partnerském vztahu bylo násilí, tvrdí, že i ona je verbálně agresivní k většině lidí.

Tereza . byl přítomen strach z otce. S otcem v současné době nekomunikuje, vztah v blízkosti nebyl dobrý. I v blízkosti byla komunikace s otcem nulová. Má strach z bývalého partnera a celé jeho rodiny. Nikdy nechtěla slyšet olovkem, který by byl podobný jejímu otci.

Blanka . v blízkosti jí otec často ponižoval, znevažoval její schopnosti a dovednosti. Tvrdil, že z ní nikdy nic nebude. Násilí začala v obou partnerských vztazích.

Z výpovědí týraných žen plyne, že v dětství byly často ochromeny strachem z násilného chování otce. Dvě respondentky uvedly, že už v dětství vymýšlely strategie jak násilí předejít. Velkou roli zde hrál také strach o matku. V partnerských vztazích, kde bylo přítomno násilí, shodně uváděly, že se obávaly svého partnera. Také se měly strach o své děti.

Tato hypotéza byla potvrzena.

5. žena E o obět domáčího násilí si z dětství do dospělosti nepřinesla dostatek rodičovských dovedností, násilí ve vztahu ovlivňuje její způsob výchovy.

U žen, kterých obětí domáčího násilí se měly setkat s tím, že odraňují své problémy na děti. Při rozhovorech s respondentkami často zaznamenalo, že nechtějí dělat stejné chyby jako jejich rodiče. Mají pocit, že si to jejich děti nezaslouží. Tento aspekt mělo mít i hlubší význam, a to, že jedinci, jenž vyrůstali v emocionálně chladném a odmítavém prostředí si mohou přát, aby bylo jejich minulé strádání vynahrazeno v nové rodině. Často pak nevědomky opakují chování rodičů.

Žena E. při rozhovoru uvedla, že si do dospělosti z dětství nic nepřinesla, umí jen vážit. Tvrdí, že výchovné styly rodičů nepřevzala, chce být jiná než oni. Násilné chování bývalého partnera zapříčinilo zanedbávání výchovy a nevyhovující prostředí pro výchovu dětí, ty byly umístěny do dětského domova. Za svými dětmi byla dvakrát. Nejmladší dcera se při násilné атаce otce sebepoškozovala. Sebeppoškozujícím jednáním projevuje negativní emoce vůči matce i v současné době. Absolvovala se svou dcerou trénink rodičovských dovedností.

Hana říká, že nemá potřebné dovednosti ve výchově, o kterých si myslí, že by se měla naučit v dětství. Ve výchově je bezradná, má pocit, že děti vychovává špatně. Hana v současné době dochází na konzultace k psychologovi, na kterých společně hledí možné způsoby výchovy. Hana se svým starším dítětem dochází na trénink rodičovských dovedností.

sõ kdy0 mám na n koho vztek, tak si to vylévám na d tech, na synovi. Kdy0 jsem byla naztvaná na jeho otce, tak to odnázel syn, chci se toho vyvarovat, chodím k psycholo0ce. Nechci je bít, ale necht jí poslouchat, jsem bezradná.%0

Anna . postrádá rady do 0ivota od matky, které by jí pomohly cítit se jist jzí ve výchov svých d tí. Má za zlé rodi m, 0e zanedbali její vzd lání. Nikdo s ní v d tství nic ne ezil, nevysv tloval. Tvrdí, 0e opakuje chování matky. íká, 0e stávající problémy se promítají do výchovy d tí. Je na n ob as zlá.

Ester . nejvíce jí ovlivnily zkuzenosti ze zneu0ívajícím nevlastním otcem. Dceru chce p ed n ím takovým chránit. íká, 0e v d tství nem la vztah s matkou, kde by byla láska a porozum ní. P i stresu svému dít ti vulgárn nadává.
sõ um t se postarat sám o sebe, to jsem si odnesla z d tství%0

Julie . bojí se, aby neud lala stejné chyby jako její rodi e. Chce ve výchov d tí d lat pravé opaky. Juliiny d ti jsou ji0 t i m síce v za ízení Klokánek, pravideln je navzt vuje. P ála by si, aby byly ji0 na Vánoce s ní v azylovém dom . Svému synovi dovoluje, aby jezdil z Klokánku do bytu jejího bývalého p ítele a ven il psa. Nevidí v tomto rizikovou situaci, i kdy0 bývalý partner u0ívá drogy a chová se agresivn .

sõ já m la jako dít hroznou bolest, kdy0 máma chlastala, trp la jsem tím. Trauma, to je pocit dít te, kdy0 vidí o0alého rodi e. A já to nechci, aby m ly d ti n jaké komplexy, aby je to v 0ivot zat 0ovalo do budoucna jako m . Proto jim od mali ka d v uji, u ím samostatnosti, podporuji ve vzem co cht jí d lat, sna0ím se je chápat se zlým i dobrým, chci být dobrou matkou, milující.

Kv ta . 0ádné rodi ovské dovednosti si z rodiny nep inesla. O své rodin tvrdí, 0e je divná. Chce ve výchov d lat pravé opaky. Své dít nep im en fyzicky trestá, asto ho poni0uje, vulgárn mu nadává. Se synem také absolvovala trénink rodi ovských dovedností. Nepou0ívá ve výchov jiné zp soby ne0 trestající, své dít vidí jako nevychovatelné, stále na sebe upoutávající pozornost.

sõ táta v0dycky íkal, 0e budu kravám vytírat zadek. On byl prost nejlepzí, to íkala i babi ka. Mo0ná to bylo tím, 0e jsem byla jediná ek. õ zkuzenosti z d tství m nijak neovliv ují, za d tství m jsem zav ela dve e, na n co si v bec nevzpomínám. õ Já mám asi mindrák z toho, jak si vysoudil bývalý p ítel to dít . Mám strach o dít , je to hrozný. Ale jezdí k otci, i kdy0 bere drogy, nemám strach, bydlí tam s ním jeho matka a ségra v tom dom . On si nic nedovolí, kdy0 tam má syna.%o

Tereza . p i rozhovoru sd lila, 0e nem la v d tství dostatek podpory. Pot ebovala by více d v ry ve své schopnosti. Tereza byla po p íchodu do azylového domu velmi nejistá ve své rodi ovské roli. M la pocit, 0e to sama nezvládne.

sõ nedávala mi pusu, ne etla mi pohádky, neu ila se se mnou do zkoly, nepohladila m õ . hodn v cí nechci praktikovat v i dít ti, aby v0dycky mohlo za mnou p íjít. Vzechno co máma ned lala, to chci d lat, mazlit se s ní, mluvit.%o

Blanka - *sõ zkuzenosti z d tství ovliv ují moji výchovu dcery. Doufám, 0e v pozitivním. Byly r zné chyby a nedostatky, které zp sobili rodi e, i kdy0 si to t eba neuv domovali. Ka0dý rodi d lá pro své dít to nejlepzí, sna0ím se holce vynahradiť vzechno to, co jsem nem la já. Kolikrát vím, 0e toho d lám a0 moc, m la bych najít ideální st edõ není na to p íru ka, d lám co m Ou, sna0ím se být d sledn jzí, vedu jí k ádu, disciplín , aby m la koní ky, mohla na tábory.%o*

Tato hypotéza byla potvr zena.

6. žena Ě ob domácího násilí ztratila respekt, sebeúctu k vlastní osob jí v d tství nebo dospívání.

Vztahovost je podmínkou konstituování vlastní osobnosti. Jedinec si vytvá í reálný obraz o sob a sv t jen tehdy, byl-li k dispozici nosný základ, tj. základní d v ra, p íjetí a láska (Pon zický, 2005). ty i respondentky za0ily útoky na jejich sexuální integritu b hem d tství i dospívání. Jedna

z respondentek byla znásilněna v osmnácti letech, jedna uvedla, že sexuální obtěžování začala, když jí bylo mezi osmi a deseti lety. Dvě z těchto respondentek uvedly, že sexuální obtěžování začalo v době, kdy se mohl zdit te na ženu. V tzinou ve v ku t inácti let. V p ípadech násilí se m ůeme setkat s psychickou obranou ob ti . identifikací s agresorem. V teoretické ásti jsem se zmínila o Stockholmském syndromu, který m ůe být p ítomen i u žen, ob tí domácího násilí. V podstat ě jde o zmín nou identifikaci s agresorem. Ob ti domácího násilí ásto zmi ují, že mají r zné nau ené strategie, tak aby p edcházely eskalaci násilí. Je to reakce na to, že násilí se stává více mén nekontrolovatelné a nep edvídatelné. N kdy je pro n velmi bolestné uv dom ní si celé situace, bezvýchodnosti a tíůivé cesty moůné zm ny.

T i z osmi respondentek uvedly, že byly nep im eným zp sobem trestány, v tzinou více neů jejich sourozenci. ásto nem lo fyzické trestání jasnou p í inu. Respondentky mají zkuzenost, že matky je nedostate n ochránily, i když ůo týrání nebo zneuůívání v d ly. Nep im ené t lesné tresty poniůují, zahanbují, zra ují vlastní sebev domí, sebeúctu. Také sniůují úctu v i rodi m. ásto dochází k odcizení. Kv ta p i vzpomínkách na d tství ásto mluvila o tom, že má vzechno zablokované. Kv ta, Blanka i Tereza začily poniůující jednání ze strany otce. ůlo o znevaůování jejich schopností a dovedností. Zde m ůeme vystopovat paralelu s poniůujícím jednáním násilných partner ů.

Tato hypotéza byla potvr zena.

8. ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo rozkrýt důsledky negativních zkušeností z dětství, které ovlivňují partnerské vztahy v dospělosti. Rodiče by nám mohli předávat modely chování, poskytovat nám identifikační vzory, seznamovat nás s předpokládaným chováním matky a otce. Učí nás regulovat naše chování s budoucím partnerem v procesu interakce a umožňují nám praktické osvojení získaných dovedností. Rodina působí jako regulátor chování jedince a poskytuje mu společenské budoucí normy.

Domácí násilí není bezpečí rodiny, děti nenalézají klid a svou potřebnou hodnotu. Získávají představu o tom, jak se ke sobě dospělé osoby mohou chovat, jak řeší konflikty, jak probíhá vzájemná interakce. Často se tyto děti cítí rozpolcené mezi otcem a matkou.

Jak vyplývá z mého výzkumného zetření, ženy, které se staly oběťmi domácího násilí mají již ze svého dětství zkušenost s násilím. To se v jejich rodinách objevilo buď jako násilí ze strany otce na matku, nebo dokonce jako násilí zaměřené přímo na ni. Většina respondentek uvedla, že negativní zkušenosti z dětství je ovlivňují jak při výběru partnera, tak v partnerské interakci i ve výchově dětí. Mnoho z nich by si přalo být jinými rodiči než byli jejich vlastní, ale pod vlivem závažné situace, do které se dostaly díky agresivnímu jednání svého partnera, zjišťují, že používají stejné výchovné styly jako jejich rodiče. Domácí násilí je jistě rizikovým faktorem, který ovlivňuje vztah mezi matkou a jejími dětmi a dětmi. Například v našem centru Acorus zjistíme, zda bylo přítomno násilí v primární rodině ženy, ale dále s touto informací nepracujeme. Až v poslední době při tréninku rodičovských dovedností získávám nové informace o jejich dětství, vztazích k matce a otci. Společně přemýšlíme, co z jejich dětství je možné ovlivňovat v jejich vzájemné výchově. Propojení teorie vazby a domácího násilí mi proto přijde velmi efektivní, pokud uvažujeme o možném změně intrapsychických pracovních modelů těchto žen.

Jsem toho názoru, že je důležité nejenom detekce vnějších rizikových faktorů, ale také zaměřit se na kvalitu vztahu matka-dítě. Jak je uvedeno v teoretické části lze intrapsychický pracovní model změnit například kontrolovaným zásahem ve smyslu psychoterapeutické intervence. Také umožňuje prožití vztahových dynamik v dětství. Jen malé procento obětí domácího násilí nebo rizikových rodičů ve svém životě vyhledá psychoterapii. Společnost by se měla snažit, aby mohl vzniknout a rozvíjet se kvalitní vztah mezi dítětem a matkou, případně jinou pečující osobou. Touto ochranou jedince a celé společnosti by měla být právě dostupnost psychosociální pomoci pro oběti domácího násilí. Pokud chceme, aby teorie vazby byla v naší práci plně prospěšná, musíme umět lépe identifikovat dysfunkční vztahové vzorce, abychom předcházely zaostřenému kruhu násilí.

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Autier, E.:** Agresivita dětí. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-808-2.
- Badura-Madej, W., Dobry-Mesterhazy, A.:** Przemoc v rodzinie, Interwencja kryzysowa i psychoterapia. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000. ISBN 83-233-1384-9.
- Beck, U., Beck-Gernsheim, E.:** Das ganz normale Chaos der Liebe. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1990. ISBN 3-518-38225-X.
- Bednářová, Z., Prokešová, H., Holendová, O., Macková, K., Šacká-Pavlíková, I.:** Domácí násilí, manuál ke kurzům. Praha: 2003, Psychosociální centrum Acorus.
- Bednářová, Z., Macková, K., Prokešová, H.:** Studijní materiál k problematice domácího násilí. Praha: Psychosociální centrum Acorus, 2006.
- Bentovim, A.:** Týrání a sexuální zneužívání v rodinách. Praha: Grada Publishing a.s., 1998. ISBN 80-7169-629-3.
- Bretherton, I.:** The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. Developmental Psychology, 1992.
- Buskotte, A.:** Z pekla ven, Oena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.
- Bowlby, J.:** Maternal Care and Mental Health. Ženeva, 1951.
- Bowlby, J.:** Attachment and Loss. New York: Basic Books, 1982.
- Bowlby, J.:** Mütterliche Zuwendung und geistige Gesundheit. München: Kindler, 1973.
- Conwayová, H. L.:** Domácí násilí. Příručka pro souasně i potenciální oběti. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.
- časopis Sociální práce,** . 2/2006. Brno: Asociace vzdávatelů v sociální práci.
- ermák, I.:** Lidská agrese a její souvislosti. Žár nad Sázavou: Nakladatelství Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.
- ermák, I., Hebíková, M., Macek, P. (eds.):** Agrese, identita, osobnost. Brno: Psychologický ústav AV ČR ve spolupráci se sdružením SCAN, 2003. ISBN 80-86620-06-9.
- írtková, L.:** Oběti domácího násilí. Psychologie dnes. 2001, ro. 7, . 1. ISSN 0035-7766.

Dittrichová, J., Papoušek, M., Paul, K. a kol.: Chování dítěte raného v ku a rodičovská péče. Praha: Grada Publishing a.s., 2004. ISBN 80-247-0399-8.

Gjuriová, Ü., Kocourková, J., Koutek, J.: Podoby násilí v rodině. Praha: Vyzehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

Hartl, P., Hartlová, H.: Psychologický slovník. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

Hayto, J.: Vzťahová väzba, Ku ktorým láske a úzkosti. Trenčín: Vydavateľstvo F, Pro mente sana s.r.o., 2005. ISBN 80-88952-28-X.

Hazan, C., Shaver, P. R.: Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52/1987.

Hendl, J.: Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

Huková, M.: Domácí násilí na ženách. In: ABC feminismu. Brno: Nesehnutí, 2004. ISBN 80-903228-3-2.

Jones, A.: Nabudúce bude mŕtva. Týranie a ak ho zastaviť. Pro Familia a Aspekt, 2003. ISBN 80-967964-4-5.

Kernberg, O. F.: Normální a patologická láska. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-277-7.

Koukolík, F., Drtilová, J.: Vzpouora deprivantů. Praha: Galén, 2006. ISBN 80-7262-410-5.

Kriegelová, M.: Záměrné sebepozkozování v dětství a adolescenci. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2333-4.

Matěj ek, Z., Bubleová, V., Kovařík, J.: Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace. Praha: Psychiatrické centrum Praha 1997. ISBN 80-85121-89-1.

Matoušek, O.: Slovník sociální práce. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.

Oakleyová, A.: Pohlaví, gender a společnost. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6.

Piaget, J., Inhelderová, B.: Psychologie dítěte. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-263-8.

Pikálková, S. (ed.): Mezinárodní výzkum násilí na ženách . Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině . Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. ISBN 80-7330-054-0.

Ponýcký, J.: Agrese, násilí a psychologie moci. Praha: Nakladatelství TRITON, 2005. ISBN 80-7254-593-0.

Pöthe, P.: Emotionální poruchy v dětství a dospívání. Psychoanalytický přístup. Praha: Grada Publishing a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2131-6.

Pöthe, P.: Raný vývoj dítěte a možnosti rané intervence. Praha: Futurum, 2001.

Spangler, G., Zimmermann, P.: Die Bindungstheorie. Grundlagen, Forschung und Anwendung. Stuttgart: Klett-Cotta, 1997.

Strauss, A., Corbinová, J.: Postupy a techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.

Šulová, L.: Raný psychický vývoj dítěte. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0877-4

Jiné zdroje:

<http://cehd.umn.edu/ICD/Parent-Child/PCPPubMal.html>

10. RESUMÉ

V této diplomové práci jsem se snažila o propojení vztahové vazby a domácího násilí, jeho důsledků a vliv na vztahové vazby a intrapsychické pracovní modely žen, které zažily domácí násilí. V teoretické části jsem se zaměřila na popis teorie vazby, typy připojení v dětství a dospělosti, tzn. paralelami vztah v dětství a dospělosti.

V empirické části jsem se rozhodla s pomocí výzkumného zetření potvrdit či vyvrátit některé hypotézy, které jsem si stanovila pro vyhodnocování důsledků domácího násilí a negativních zkušeností z dětství obětí. Výzkum poměrně jasně potvrdil vlivy negativních zkušeností se nepřátelými osobami v dětství na partnerské vztahy v dospělosti a výchovu dětí. Práce by mohla být přínosem pro odborníky pracující s oběťmi domácího násilí, a také pro implementování nových přístupů k této problematice.

SUMMARY

In this diploma thesis I was trying to join the topic of attachment and domestic violence, consequences of the domestic violence and influence on the attachment and inner working models.

In the theoretical part I focused on the attachment description, types of attachment to the childhood and adult age. The relations parallel in childhood and adult age are described.

In the empiric part, using the research, I decided to confirm or disprove some of the hypothesis, which I determined for evaluation of the domestic violence results and negative childhood experiences of the victim.

The research relatively clearly confirmed that the negative experiences with the solicitous people from the childhood have an impact on the partnership in the adult age and children education.

This thesis can be a contribution for the specialist working with the victims of domestic violence, and at experimentation of the new approaches to this problem.

11. P ÍLOHA

Adult attachment interview Mary B. Main

1. Pomohla byste mi, prosím, zorientovat se ve vaší rodině, kde jste žila jako dítě? Řekněte mi, kde jste se narodila, jestli jste se hodně hovali, jak vaše rodina žila v průběhu času?

(Vídala jste se často s prarodiči, když jste byla malá? Byli vaši prarodiče mrtví, nebo jste se narodila? . pokud ano . Zemřel matka nebo otec předtím, než jste se narodila?

Žili s vámi doma bratr nebo sestra nebo někdo jiný, kromě vazích rodičů? Bydlí stále poblíž nebo někde jinde?

2. Mohla byste popsat vztah s rodiči, když jste byla malé dítě ?

3. Nyní, prosím, vyberte 5 přídatných jmen nebo slov, které vyjadřují váš vztah s matkou v raném dětství? Je v pořádku, pokud mluvíte o věku mezi 5 až 12 lety? Víím, že to může trvat nějaký čas, v klidu se zamyslete. . Te bych se vás ráda zeptala, proč jste vybrala právě tato slova i přídatná jména.

- dovolu mi, abych se ptala dále na váš vztah s matkou . Napadají vás nějaké vzpomínky i události v souvislosti s tímto slovem?

- Popsala jste vztah s matkou v dětství jako *teď* . Vase druhé slovo bylo *teď* .Mohla byste si vzpomenout na vzpomínku nebo událost, která by objasnila proč jste si vybrala toto slovo pro popis vašeho vztahu *teď* .?

4. Nyní, prosím, vyberte 5 přídatných jmen nebo slov, které vyjadřují váš vztah s otcem v raném dětství? Je v pořádku, pokud mluvíte o věku mezi 5 až 12 lety? Víím, že to může trvat nějaký čas, v klidu se zamyslete. . Proč jste vybrala právě tato slova i přídatná jména.?

- *opět* jako v otázce . 3

5. S kterým rodičem jste si byla bližší?

6. Co jste dělala, když jste byla jako dítě narušovaná (rozrušená)?

- rozebrat každou odpověď , dát rozvíjející otázky . co to znamená?

- Když jste byla jako dítě citově rozrušená, co jste dělala? Vzpomínáte si na konkrétní situaci, kdy se to stalo?

- Můžete si vzpomenout, co se stalo, když jste byla fyzicky zraněná nebo nemocná?

- Vzpomenete si, zda jste byla jako dítě chována rodiči, když jste byla rozrušená, zraněná nebo nemocná?

- Když poprvé jste byla odloučená od svých rodičů ?

- Jaká byla vaše reakce? Vzpomínáte si jak reagovali vaši rodiče?

- Jsou nějaká jiná odloučení, která zůstala ve vaší paměti?

7. Cítala jste se jako dítě odmítána, když se na to díváte zpět ?

Kolik vám bylo let, když jste se takto poprvé cítila, a co jste dělala?

- Pro si myslíte, že to vazi rodiče a udělali a myslíte si, že si rodiče uvědomovali, že vás odmítají?

(Cítala jste se jako dítě ignorována, byla jste jako dítě vystražená nebo jste se jako dítě něčeho bála?)

8. Vyhrožovali vám rodiče jakýmkoli způsobem například kvůli disciplíně, nebo z legrace?

Nkte lidé mají vzpomínky na vyhrožování, týrání nebo zneužívání? Stalo se vám někdy něco takového nebo objevilo se něco takového v rodině ?

- pokud je odpověď ano, ptát se dále?
- Jak stará jste tehdy byla? Stávalo se to pravidelně ?
- Cítíte, že vás tato zkušenost ovlivňuje i v dospělosti?
- Ovlivňuje to váš přístup k vašim dětem?

9. Jak si myslíte, že vaše zkušenosti s rodiči celkově ovlivnily vaši dospělou osobnost? Byly nějaké překážky ve vašem dospívání?

- pokud odpoví na otázku 1 nebo 2 pevně, navázat:
- Jsou nějaké jiné aspekty ve vašich zkušenostech z dětství, které mohly brzdit váš vývoj nebo mít negativní efekt na vaše osamostatnění?
- Je něco cokoliv, co mohlo dráždit vývoj zpátky ?

10. Pro si myslíte, že se vaši rodiče během vašeho dětství chovali, tak jak se chovali?

11. Měla jste v dětství nějaké další dospělé osoby, se kterými jste si byla blízká stejně jako se svými rodiči?

- Nebo nějakí jiní dospělí, kteří vám byli blízcí, i když se vaším rodičům nelíbili?

12. Záhřila jste ztrátu či smrt rodiče nebo blízké osoby v dětství například sourozence, jiného člena rodiny?

- Mohla byste mi říci okolnosti této ztráty, kolik vám bylo let?
- Jak jste reagovala?
- Byla smrt náhlá či očekávaná?
- Můžete pojmenovat vaše pocity?
- Změnily se tyto vaše pocity, týkající se smrti, během doby?
- Zúčastnila jste se pohřbu a jaké to bylo?
- Mohla byste mi říci, jak smrt ovlivnila vás nebo rodiče a domácnost? A jak se to změnilo v čase?
- Mohla byste mi říci, jaký měla ztráta vliv na vaši dospělou povahu?

12a. Ztratila jste jinou blízkou osobu během dětství?

12b. Ztratila jste jinou blízkou osobu v dospělosti?

13. Jsou n jaké další zkušenosti neř ty, které jste doposud popisovala, které jste zažila a které byly traumatické?

- Mám na mysli, n jaké zkušenosti, které vás naprosto ochromily (ohrozily)?

14. Bylo hodn zm n ve vztahu s rodi i nebo náhradními rodi i, když jste dosp ěla? Jaké zm ny ve vztahu k rodi ěm se udály mezi d ětstvím a dosp ělostí?

15. Jaký je váš vztah s rodi i nyní v dosp ělosti? Jste hodn v kontaktu s vaými rodi i?

- Co byste ekla o vašem vztahu s rodi i v sou asné době ?

- M oete mi íci p í iny nespokojenosti ve vašem sou asném vztahu s rodi i?

16. Nyní se budeme v novat vašemu sou asnému vztahu s vaým d ětem. Popiýte, jak se cítíte, když jste odlou ěná od svého d ěte (ýkolka, ýkolka, prázdniny)?

- UO jste se n kdy obávala o vaze d ět ě ?

17. P edstavte si, ýe vaše d ět ě je o 20 let starý. Jaká 3 p ání byste m ěla pro své d ět ě ? Myslím tím áste n ě, to, jakou budoucnost byste p ála svému d ět ěti?

18. Je n jaká konkrétní v ěc, o které si myslíte, ýe jste se p edevým nau ěla z vašich zkušeností z d ětství? Myslíte, ýe d ětství, jaké jste m ěla, vás obohatilo?

19. Soust edili jsme se na minulost, ale já bych ráda skon ěla pohledem do budoucnosti. Práv ě jsme mluvili o tom, co jste se mohla nau ěit ze zkušeností z vašeho d ětství. Ráda bych skon ěla otázkou. Co myslíte, jakou zkušenost si odnese vaše d ět ě z toho, ýe jste jeho rodi ěm?